

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Daniela PETROVÁ

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

**VÝUKA LYŽOVÁNÍ PŘEDŠKOLNÍCH
DĚTÍ**

**SKIING INSTRUCTION PRE-SCHOOL
CHILDREN**

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Marie Hronzová

Autor diplomové práce: Daniela Petrová

Studijní obor: Předškolní pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: listopad, 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne

Podpis:.....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi svými radami pomohli k vytvoření této diplomové práce. Zejména děkuji PaedDr. Marii Hronzové za její ochotu, vstřícnost, cenné rady a velkou trpělivost při vedení práce. Poděkování patří též paní ředitelce Haně Šimkové, která mi umožnila realizaci pilotního šetření i výzkumné části práce.

OBSAH:

Úvod.....	9
Problém a cíle	11
TEORETICKÁ ČÁST	12
1. Mateřská škola a předškolní období.....	12
1.1 Vzdělávací koncepce	13
1.2 Pohybové činnosti v RVP PV	16
1.3 Pohyb a tělesná výchova v režimu MŠ.....	17
1.3.1 Organizační formy tělesné výchovy v MŠ	18
2. Výuka lyžování v předškolním věku	21
2.1 Tělesný růst–vývoj–výkonnost dítěte ve vztahu k motorice (lyžování)	22
2.2 Motorické dovednosti a motorické učení lyžařským dovednostem.....	24
2.2.1 Hodnocení motorických dovedností (s přihlédnutím k lyžování)	27
2.3 Hodnocení rozvoje poznávacích schopností a sociální stránky osobnosti při výuce lyžování podle RVP PV.....	32
PRAKTICKÁ ČÁST	35
3. CÍL PRÁCE	35
3.1 ÚKOLY.....	35
3.2 HYPOTÉZY.....	35
4. METODY PRÁCE.....	37
4.1 PEDAGOGICKÉ POZOROVÁNÍ.....	37
4.2 PEDAGOGICKÝ EXPERIMENT	40
5. REALIZACE VÝZKUMU.....	41
6. VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH ROZBOR	45
6.1 Vstupní a finální diagnostika úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku.....	45
6.2 Úroveň lyžařských dovedností u předškolních dětí podle věku.....	46
6.3 Úroveň lyžařských dovedností u předškolních dětí podle pohlaví	59

6.4	Stupeň závislosti mezi počáteční a závěrečnou dovedností na lyžích při ordinálním měření	60
6.5	Motorika, psychika a socializace u dětí při nácviku lyžích	63
6.6	Srovnání výsledků výzkumu s pilotáží	66
	Diskuze	75
	ZÁVĚR	78
	SEZNAM LITERATURY	81
	SEZNAM TABULEK	83
	SEZNAM GRAFŮ	85
	PŘÍLOHY	87

Anotace:

Diplomová práce se věnuje problematice míry pohybové dovednosti na lyžích u dětí předškolního věku. Praktická část se zabývá přípravou, realizací a hodnocením experimentu u předškolních dětí při lyžařském výcviku pořádaném mateřskou školou v Liberci. V rámci experimentu jde u zúčastněné skupiny dětí o pedagogické pozorování všeobecných i speciálních lyžařských dovedností hodnocených za pomoci numerické posuzovací škály, čerpané z RVP PV. Ke zjištění úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku byla použita výzkumná technika „jedna skupina před – po.“ Dané dovednosti jsou navzájem porovnány a vyhodnoceny i podle věkových kategorií a pohlaví. Za stejných metod a technik při lyžařském kurzu s MŠ proběhlo měření postupu dítěte ve vývoji a zdokonalování z psychologické a sociální oblasti.

Annotation:

The thesis concerns the degree of locomotive skills by children of pre-school age in the skiing activity. The practical part deals with the preparation, realization and evaluation of the experiment with pre-school children, taking part in a skiing course organized by a kindergarten in Liberec. The experiment employs itself in a pedagogical observation of general and specialised skiing skills, using the numerical evaluation scale, drawn from the RVP PV (i.e. The General Educational Programme for Pre-school Education). To elicit the degree of locomotive skills by children of pre-school age in the skiing activity, I have made use of the research technique “one group before – after”. The examined skills have been compared and also judged according to age categories and sex. Using the same methods and techniques, the measurement of children’s progress in the development and improvement of psychological and social aspects has been carried out.

Klíčová slova: lyžování dětí předškolního věku, lyžařský výcvik, míra pohybových dovedností, motorika – psychika – socializace v RVP PV.

Key words: Skiing of children, pre-school age, skiing course, exercise, the degree of locomotive skills, movement – psychic state - socialization, RVP PV (i.e. The General Educational Programme for Pre-school Education).

Abstrakt:

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Zabývá se řešením hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku, jak k vyšší úrovni pomáhá organizovaný lyžařský výcvik pořádaný mateřskou školou a jaký vliv může mít i tento nácvik lyžařských dovedností na poznávací schopnosti a sociální stránku osobnosti dítěte. První část obsahuje teoretické informace čerpané z bibliografických pramenů pedagogiky, psychologie, antropomotoriky, tělesné výchovy a sportu. Obsah postupuje od obecné první kapitoly mateřské školy s její vzdělávací koncepcí, k režimu, organizačním formám tělesné výchovy a pohybu předškolního dítěte. Na ni navazuje druhá kapitola konkrétnějšího tématu k lyžování dětí. Vychází z vývoje motoriky přes učení až po její hodnocení motorických dovedností na lyžích. Provázanost mezi jednotlivými kapitolami vidím v nalezení kritérií pro hodnocení úrovně pohybových dovedností, poznávacích schopností a socializace v kurikulárním dokumentu RVP PV. V praktické části je popsán akční výzkum na zúčastněné skupině dětí předškolního věku s podrobně zpracovanými výsledky hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích. V jednotlivých podkapitolách je porovnána úroveň lyžařských dovedností mezi věkem a pohlavím dětí, hodnocena závislost mezi počáteční zkušeností a dosaženou dovedností a diagnostikován posun dítěte v úrovni zlepšení po stránce motorické, psychické a sociální vlivem organizovaného výcviku na lyžích. Závěr je věnován shrnutí výsledků daného experimentu s návrhem pro optimální řešení konání dalších lyžařských kurzů.

Úvod

V dnešní pohodlné době řada rodičů sama nevede své potomky ke sportovním aktivitám, přesto se většina dětí k lyžování dostane díky svým rodičům. Jsou to právě oni, kteří dítěti pořídí lyžařskou výbavu a doprovodí na svah. Každý si určitě sám vyzkouší učit lyžařským dovednostem vlastní dítě, ale dříve nebo později ho raději předá instruktorům. Proč zájem rodičů o výuku lyžování svých potomků klesá? Důvodem je profesionální přístup instruktorů v lyžařských školách s používáním speciálních motivujících pomůcek, možnost využití výukového času dítěte na vlastní zalyžování, nebo rodič je sám v pozici nelyžaře. Obecně je známo, že dítě poslouchá cizí osobu více než rodiče samotného, i toto může být jedním z dalších důvodů. Doba se mění a vyvíjí k lidskému prospěchu, jak to ale bylo dříve? Já si na své první lyže pamatuji dodnes. Plastové sjezdovky s volnou patou, které se nazouvaly na zimní obuv. K prvnímu lyžování jsem se tenkrát dostala včas, v mladším školním věku. Lyžařské výcviky v osmdesátých letech pořádaly převážně základní a střední školy v rámci tělesné výchovy nebo podnikové závody pro děti svých zaměstnanců. Organizované výcviky lyžování probíhaly v sedmém ročníku ZŠ a v prvním ročníku středních škol a učilišť. K základnímu učení lyžařským dovednostem se většina žáků dostávala až ve třináctém roce života. Děti rodičů z podnikových závodů na tom byly o trochu lépe. Podniky nabízely své zimní tábory pro zaměstnance školního dítěte, kterému bylo okolo deseti let. Instruktorem lyžování se na týdenním výcviku stal učitel tělesné výchovy nebo zaměstnanec podnikového závodu – zn. dobrovolník. Výuka probíhala v mnoha případech na jedné sjezdovce s jedním vlekem, kde se pohybovali všichni z různých skupin pokročilosti. Jaká byla míra pohybových dovedností na lyžích u dětí v osmdesátých letech a nakolik u nich lyžařský kurz mohl ovlivnit další postup, už asi nikdo nezjistí. Přesto se domnívám, že síla těchto prvních lyžařských zážitků zapůsobila u některých k uvedené činnosti kladně na celý život.

Jak už bylo zmíněno, pokrok v lyžování nastal ve všech možných formách. Výbava je dostupná ve špičkové a daleko vyšší bezpečnostní kvalitě. Střediska nabízejí dobrou úroveň a podmínky pro začínající lyžaře i pro pokročilé. Lyžařské školy poskytují služby s proškolenými a zkušenými instruktory. Výuka se dá domluvit individuálně i skupinově. Současná nabídka pestrých a obrázkových pomůcek je maximálně motivující zejména pro nejmenší začínající lyžaře. Moderním trendem je,

že zájem mateřských a základních škol na pořádání lyžařských kurzů pro děti vzrůstá a to zejména opět na popud rodičů. Samotnou výuku pak zajišťují ve velké míře lyžařské školy a své školní klienty využívají ke zprostředkování. Tento vývoj umožnil získat první zkušenost s lyžováním dítěti již mezi druhým až čtvrtým rokem života.

Výuka lyžování prostřednictvím mateřských škol přináší spíše hrátky na sněhu, ale i tyto aktivity mají pro děti důležitý význam. Přináší ojedinělý zážitek stát poprvé na lyžích nebo strávit společné chvíle s kamarády na horách. Velký přínos pro dítě předškolního věku má i na zlepšení fyzické kondice a zdravotního stavu, pohybové koordinace, osamostatnění nebo předcházení obezity. S lyžováním předškolních dětí mám bohaté zkušenosti. Pracuji jako učitelka v mateřské škole „Sídliště“ v Liberci, která ve spolupráci s lyžařskou školou Ještěd pořádá výcviky každoročně již po několik let. Určeny jsou jakékoli věkové skupině dětí od 3 do 6 (7) let s vlastní lyžařskou výbavou. Při konání takového kurzu učitelky MŠ děti doprovázejí na svah k předání instruktorům, pomáhají jim do sjezdové výstroje a výzbroje, zajišťují pauzu a uspokojují potřeby dětí. Na sjezdovce se pohybují jako lyžařský doprovod u dětské skupiny, pomáhají instruktorkám s dohledem, pomůckami a zároveň mohou být pozorovatelem i hodnotitelem jejich učeným motorickým dovednostem lyžování. Tento důvod mě inspiroval k výběru a napsání této diplomové práce.

Ráda bych využila své poznatky a zkušenosti nejen z praxe učitelky mateřské školy, ale především ze samotného přihlížení organizovaným výukám lyžování předškolních dětí obohacené o přínosné informace získané z odborné literatury. Mé výsledky experimentu mohou být použity v mateřské škole do evaluačních záznamů, rodičům a učitelům posloužit jako inspirující pomůcka a instruktorům lyžování prokázat zpětnou vazbu nad svým učením pohybových dovedností na lyžích.

Problém a cíle

Podle Hájka (2001) se v současné době mnoho výzkumů zabývá motorickými dovednostmi, z kterých vyplývá i jejich diagnostika. Zájem na tom má většina tělovýchovných pracovníků, učitelů, trenérů a metodiků. Diagnostika slouží k hodnocení záměrných pohybových aktivit v tělesné výchově, sportu a pohybové rekreaci. Je důležitým zdrojem informací o pokrocích dítěte v učení, pro další plánování, korekci vlastní práce i motivaci k dalšímu výkonu. U motorických dovedností se hodnotí buď stupeň osvojení dané dovednosti (úroveň řešení úkolu) nebo míra jejího uplatnění (šíře zobecnění činnosti) či obojí zároveň. Hodnocení pak probíhá různými metodami a technikami, od pozorování až po konkrétní testování na zadaných úkolech. Při diagnostice déletrvajícího průběhu globální pohybové činnosti (např. lyžování), se užívá častěji metoda kumulativní posuzovací škála. S tímto hodnocením se ale setkáváme pouze u dětí školního věku. Předškolní období je velmi významné pro motorický rozvoj, ale i rozvoj celé osobnosti dítěte. Vývoj dítěte může být velice nerovnoměrný, a proto je nelze navzájem porovnávat výkonovými či vývojovými normami. Z toho vyplývá problémová otázka, kterou je nutné objasnit:

„Jaká je úroveň lyžařských dovedností u dětí předškolního věku a do jaké míry může ovlivnit individuální pokroky dítěte organizovaný lyžařský výcvik?“

Dítě předškolního věku je individuální osobnost, která se rozvíjí v rozsahu svých možností a učí svým tempem. Nemusí tedy být analogicky úspěšné ve všech vzdělávacích oblastech. Motorický rozvoj nemusí odpovídat sociální či rozumové úrovni. Svou studii bych chtěla rozšířit ještě o tuto problémovou otázku:

„Jaký vliv má nácvik lyžařských dovedností na poznávací a sociální stránku osobnosti předškolního dítěte?“

Cílem teoretické části je na základě studia literárních zdrojů zjistit úroveň pohybových dovedností u dětí předškolního věku, nalézt kritéria k posouzení jejich úrovně lyžařských dovedností a k hodnocení posunu dítěte v úrovni motoriky, poznávacích schopností a sociální stránky při nácviku lyžování organizovaném mateřskou školou.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Mateřská škola a předškolní období

„Mateřská škola je školská instituce, která je určena předškolním dětem, konkrétně od tří do šesti (někdy až sedmi) let, hranice jsou dány nástupem dítěte do základní školy“ (Kropáčková, 2008, s. 41–42). Navštěvovat ji zatím není v České republice povinné, pouze v posledním roce před nástupem do školy základní je její docházka pro dítě doporučena. Kropáčková (2008) k dané doporučené docházce do předškolního zařízení také dodává, že rodiče mají dokonce právo na umístění svého dítěte do mateřské školy. Špaňhelová (2004) zdůrazňuje, že přihlášení dítěte do předškolního zařízení je pouze na zákonných zástupcích dítěte, kteří mají ale i jinou možnost volby, např. návštěvy mateřského centra nebo nějakého zájmového kroužku.

Proč je důležité zrovna v předškolním období docházet do instituce, centra, kroužku? Vágnerová (2005, s. 174) **předškolní věk** označuje: *„jako období iniciativy, dítě má potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit svoje kvality“* a Špaňhelová (2004, s. 11) o dítěti předškolního období tvrdí, že *„by mělo jistě poznat svět svých vrstevníků, mělo by znát pravidla, práva i povinnosti žití s jinými dětmi.“* Vágnerová (2005) také přikládá důležitost dětské skupině, neboť postupné začleňování mezi vrstevníky poskytuje dítěti užitečnou zkušenost přispívající k další diferenciaci vztahů a chování k dětem i dospělým. Vrstevnická skupina pomáhá k sociálnímu osamostatnění a vytváří horizontální, rovnocenné vztahy, které mohou rozvíjet prosociální podoby chování, umožňující prosadit se a spolupracovat. U dítěte poznáme potřebu socializace také tím, že často samo začne kontakt se svými vrstevníky vyžadovat. V každé společnosti děti se rozvíjí postoje a hodnoty k sobě i ostatním, ale také učí novým vědomostem a dovednostem. Denní pospolitost v předškolním zařízení nemůže nahradit ani občasné, ač třeba pravidelné návštěvy mateřských center nebo zájmových kroužků, tak ani jiné formy s denní péčí o děti daného věku. Někteří zákonní zástupci přesto volí náhradní variantu, i když Ettlerová (2006) uvádí, že tradiční předškolní zařízení zatím u nás není kompenzováno zařízením jiného podobného typu.

Kropáčková (2008) vystihuje důležitost institucionální předškolní výchovy v životě člověka citátem Roberta Fulghuma: *„Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce“*. Kořátková (2008) popisuje mateřskou školu z názorů

učitelů jako „službu“ dítěti, rodině a společnosti. V dnešní době přesto častěji dochází k opačným situacím, kdy dítě není přijato předškolním zařízením a to z důvodu nedostačujících míst. V takových případech je hledání náhradní formy s péčí o dítě vhodné alespoň v dočasné míře. Zájem o mateřské školy v ČR je vysoký, dokazuje to výzkum o její návštěvnosti z publikace Ettlerové (2006, s. 87): „*MŠ navštěvuje více jak 90 % 4letých a 5letých dětí i necelých 80 % 3letých dětí...85 % dětí je v MŠ každý den.*“

Tento výsledek každodenní návštěvnosti dětí do předškolních institucí v roce 2006 byl překvapivě vysoký k tomu, že její docházka není povinná. A tak by tomu mělo zůstat, neboť úkolem mateřských škol je podle Smolíkové a kol. (2004) podporovat a doplňovat rodinnou výchovu. V žádném případě ji zastupovat, jak se tomu i někteří rodiče domnívají. Poskytuje dítěti pouze příležitosti k aktivnímu rozvoji a učení s pomocí mnohostranných a přiměřených podnětů. Úkolem rodičů je pak spolupracovat s předškolním zařízením a společně usilovat o všestranný rozvoj dítěte a po touze vzdělávat se. Vzdělávání se důsledně zavazuje k individuálním potřebám a možnostem dítěte. Uskutečňuje se plánovaně v integrovaných blocích vycházejících ze školních vzdělávacích dokumentů. Ty vystupují z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, který je začleněný do systému státních kurikulárních dokumentů.

1.1 Vzdělávací koncepce

Dvořáková (2007) se ve své publikaci zmiňuje o současné vzdělávací koncepci vycházející z Lisabonského protokolu. Ten se snaží podpořit úroveň vzdělání v Evropě, a proto vymezuje nezbytné klíčové kompetence rozhodující pro celoživotní učení, sebeuplatnění ve společnosti a na trhu práce. Reforma školství u nás také přinesla určité změny ve spojení s vývojem a zapadnutím do společnosti. Děti se vede ke zvládnutí klíčových kompetencí.

Smolíková a kol. (2004, s. 11) ve svém kurikulárním dokumentu představuje obecně **klíčové kompetence** jako „*soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.*“ K jejich získávání dochází již v nejmladším věku, proto jsou Smolíkovou

a kol. (2004, s. 10) definovány **klíčové kompetence pro předškolní věk** ještě jako „výstupy, respektive obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání.“

Smolíková a kol. (2004) o daných výstupech hovoří, že se navzájem propojují i doplňují a postupně se stávají složitějšími a využitelnější. Základem reformy školství se u nás zavedly nové kurikulární dokumenty pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Nejvyšším státním stupněm je „Národní program vzdělávání“ (NVP) stanovující požadavky na vzdělávání a „Rámcový vzdělávací program“ (RVP) vymezující pak jednotlivé etapy. Smolíková a kol. (2004) uvádí, že **„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“ (RVP PV)** vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla vztahující se na vzdělávání dětí předškolního věku ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení.

V předškolním vzdělávání v RVP PV jsou stanovené rámcové cíle formulované i jako vzdělávací záměry (Smolíková a kol., 2004, s. 10):

- rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
- osvojení hodnot
- získání osobnostních postojů

které se v oblasti kompetencí (výstupů) musí u dítěte předškolního věku rozvíjet:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence činnostní a občanské.

K dosažení dílčích cílů a naplnění vzdělávacích záměrů nám pomáhá vzdělávací obsah, v podobě „učiva“, z kterého vychází očekávané výstupy. Vzdělávací obsah je určen celé věkové skupině předškolního věku, tedy dětem od 3 do 6 (7) let. Pojem „učivo“ je vyjádřeno i „vzdělávací nabídkou“ v podobě praktických i intelektových činností nebo příležitostí probíhajících na mateřské škole (Smolíková a kol., 2004).

Vzdělávací obsah je uspořádán do 5 vzdělávacích oblastí, které jsou nazvány (Smolíková a kol., 2004, s. 15):

1. Biologická oblast (Dítě a tělo)
2. Psychologická oblast (Dítě a psychika)

3. Interpersonální oblast (Dítě a ten druhý)
4. Sociokulturní oblast (Dítě a společnost)
5. Enviromentální oblast (Dítě a svět)

V každé oblasti nalezneme propojenost mezi záměrem, vzdělávací nabídkou a výsledkem. Záměr ukazuje učiteli, co by měl u dítěte sledovat a podporovat. Nabídka by měla být od pedagoga v podobě mnohostranné a pestré činnosti, která odpovídá věkové i vývojové úrovni, možnostem i potřebám dítěte. Výsledek je formulovaný kompetencemi neboli výstupy, které jsou pro dítě dosažitelné na konci dané úrovně vzdělávání, tedy v závěru předškolního období (Smolíková a kol., 2004).

1.2 Pohybové činnosti v RVP PV

Dvořáková (2007) ve své publikaci uvádí, že tělesná výchova, pohybové činnosti a hry jsou k danému předškolnímu věku jedním z hlavních prostředků pro naplňování cílů a získávání všech uvedených životních kompetencí v RVP PV. Každá společná činnost přináší dítěti něco nového, čímž si rozšiřuje své poznání. Podpoříme-li vlastní aktivity dětí, pěstujeme u nich pozitivní vztah k učení a schopnost řešit problémy. Během pohybových činností si dítě osvojuje základní hodnoty jako vzájemné vztahy a respektování druhých, ohleduplnost a vzájemně pomoci, společně komunikovat, dodržovat pravidla, ale i podporovat osobnostní postoj a schopnost projevit se jako samostatná osobnost.

Cíle tělesné výchovy se shodují se specifickými cíly vzdělávacích oblastí. Realizují se většinou již od nejjednoduššího pohybu. **V biologické oblasti** (Dítě a jeho tělo) najdeme dílčí cíle tělesné výchovy jako například: pěstovat zdatnost, učit dítě sebeobslužným dovednostem, podporovat rozvoj pohybových dovedností a osvojovat dlouhodobé životní návyky. Dvořáková (2001) povzbuzuje pedagogy k jejich naplnění pomocí dostatečné nabídky lokomočních pohybových činností, zdravotně zaměřených aktivit, smyslových a motorických her, ale i odpočinkovou a relaxační působností. Na konci předškolního období nás dítě překvapí výslednými kompetencemi (výstupy): zvládnutou sebeobsluhou a základní pohybovou dovedností, nápodobou jednoduchých pohybů podle vzoru, lokomoční koordinací atd.

V psychologické oblasti (Dítě a jeho psychika) nabízejí pohybové činnosti situace pro samostatné řešení problémů, podporují vyjadřování, učí pravidlům a prostorové orientaci, udržují pozornost, rozvíjí fantazii, tvořivost a celkově budují osobnost dítěte. Dvořáková (2001) řadí mezi takové činnosti taneční a dramatické aktivity, spontánní - volné i námětové hry, vyprávění či komentování zážitků, prostorové, smyslové hry nebo i výlety do přírody. V závěru daného období dítě prokáže výsledek samostatně se vyjádřit, vézt rozhovor, popsat danou situaci, projevit zájem o učení a udržet záměrně pozornost, přemýšlet i řešit situační problémy, rozhodovat za sebe, přijímat povinnosti, uvědomovat si vlastní samostatnost a vydržet odloučení bez rodičů.

V sociální oblasti (Dítě a ten druhý) hrají pohybové činnosti spíše společenskou roli, nabízí situace pro oboustrannou komunikaci, navazování kontaktů

s vrstevníky, udržovat dětská přátelství a s dospělým komunikovat vhodným způsobem, vzájemnou spolupráci a pomoc druhým, respektování domluvených pravidel a potřeb jiného dítěte. Dvořáková (2001) ve svém díle uvádí, že vše může dítě v předškolním období zvládnout, pokud má možnost se s kolektivem dětí společně a pravidelně setkávat, hrát, komunikovat a přátelit.

1.3 Pohyb a tělesná výchova v režimu MŠ

V mateřské škole je dodržován pravidelný denní režim. Podle Svobodové a kol. (2010, s. 87) by se měl organizační rámec dne „*co nejvíce přibližovat životu dítěte doma, v rodině, a současně vytvářet podmínky k jeho optimálnímu rozvoji*“. Pohybové činnosti řízené i spontánní se v denním programu vyváženě střídají a jsou jeho běžnou součástí. Pedagogům poskytují možnost sledovat motorický rozvoj dítěte, tělesnou zdatnost i pohybovou kulturu.

Dvořáková (2007) nepochybuje u pedagogů mateřských škol, že si uvědomují důležitost pohybu pro dítě předškolního věku. Pohyb je jednou z důležitých biologických potřeb dětí, kterou se samy snaží naplnit spontánně. U dětí předškolního věku je dostatečný prostor pro volný pohyb nepostradatelný pro podporu funkce vnitřních orgánů a dozrávání dětského organismu. Dvořáková (2009) ve své publikaci uvádí, že Pediatr prof. Kučera sledoval spontánní pohybovou činnost dětí předškolního a staršího věku, při kterém došel k zjištění, že předškolní dítě má průměrnou potřebu pohybu 5 hodin denně. Napříč tomuto zjištění je daná potřeba u dětí hodně individuální a její rozsah záleží na dětském temperamentu. Většina odborníků (Kotátková, 2005, Dvořáková, 2007) dělí ve svých publikacích děti podle jejich potřeby pohybu na:

- hypermotorické (hyperaktivní) – mají velkou potřebu pohybu
- hypomotorické (hypoaktivní) – mají malou míru potřebu pohybu
- normomotorické (normoaktivní) – s běžnou potřebou motoriky

Obecně je ale známo, že dostatečný spontánní pohyb u dětí zvyšuje celkovou odolnost organismu a vytváří základ pro zdravý způsob života. Dvořáková (2007) ve své publikaci uvádí teorii Matějčka (1994), kde zdůrazňuje, že u dítěte v období útlého věku se utváří životní styl a do něj patří i způsob prožívání volného času. V předškolním období to ale moc neovlivní samotný jedinec, jak jeho rodina a to

bohužel na celý život. Dá se předpokládat, že u pasivnějších dětí a dále pak u těch, kteří jsou v tomto věku v pohybu omezovány nebo nemají dostatečné pohybové návyky, nastanou problémy ještě v dětství, které si ponesou na sobě až do dospělosti.

Koťátková (2005) nazývá skupinu dětí, které jsou svým okolím v pohybových hrách a dostatkem prostoru omezovány tzv. „skupinou rizikovou“. Ti nahrazují svou přirozenou pohybovou potřebu klidovou činností, například u televizní obrazovky. Přestože u těchto dětí byly geneticky pohybové dovednosti dobře vybaveny, začínají zaostávat v dalším rozvíjení. Výzkumy potvrzují, že když dítě dostává dostatek příležitosti k fyzickému rozvoji, je jeho vývoj účinnější a v budoucnu výhodou oproti ostatním. Naopak, když se kolem nic neděje, stejně působí i bránící oblečení v pohybu, dítě se sice pohybuje a rozvíjí, ale nikdy není tak aktivní (Howe, Griffey, 1994).

Mateřské školy naštěstí nabízí dostatečný a bezpečný prostor pro aktivní vyžití, ten rozvíjí pohybové schopnosti a vede ke zdravému vývoji jedince. Pro školy se rozšířila nabídka nákupu různorodých pohybových pomůcek, tělovýchovných náčiní a náradí nebo prostředků na úpravy zahrad (Svobodová a kol., 2010). Tělesná výchova je tedy realizována dostatečnými a různorodými pohybovými činnostmi, které mohou mít podobu pravidelné či nepravidelné organizační formy.

1.3.1 Organizační formy tělesné výchovy v MŠ

Podle Dvořákové (2007, s. 69) je v teoretickém dělení jednou ze tří forem tělesné výchovy i podoba organizační: „*organizační formy se týkají organizačního rámce v oboru tělesná výchova.*“

Dvořáková (2007) je dále rozděluje:

- pravidelné pohybové činnosti v mateřské škole
- nepravidelné.

Mezi ty **pravidelné formy** pohybových činností v MŠ patří v první řadě spontánní pohybová aktivita dětí. Ta může probíhat při ranních či odpoledních hrách uvnitř školy nebo volnou pohybovou činností dětí při pobytu venku. Spontánní aktivita byla v režimu dne mateřských škol sledována v některých výzkumech diplomových prací, jak uvádí Dvořáková (2007), kde byla naměřena u předškolních dětí v rozsahu 120–150 minut. Do pravidelných patří také každodenní řízené pohybové činnosti, které se obecně pohybují v časové délce mezi 5–40 minutami. Borová (1998) uvádí, že

mohou mít podobu krátké pohybové chvílky, tematicky zaměřené pohybové hry, hudebně-pohybové aktivity, ranního cvičení nebo lekce tělesné výchovy. Při řízených pohybových činnostech se záměrně rozvíjí jejich základní pohybové dovednosti. Jedná se o pohyby získané, které se opakováním postupně zautomatizují. Tyto dovednosti rozděluje mnoho autorů (Borová, 1998, Dvořáková, 2001, Volfová, 2008) do tří skupin:

- pohyby lokomoční (přemísťování těla v prostoru – lezení, plazení, chůze, běh, skoky)
- pohyby nelokomoční (pohyby se změnou polohy a pohyby částí těla na místě – převaly, obraty, pořadová cvičení)
- pohyby manipulační (manipulace s předměty – uchopení, házení, chytání, kopání).

Uvedené pravidelné pohybové činnosti se prolínají celým denním režimem MŠ.

Většina mateřských škol nabízí i velkou škálu **nepravidelných forem** pohybových aktivit. Dvořáková (2007) je popisuje v podobě vycházky do přírody, výletu za kulturou či poznávacího pobytu, cvičení venku nebo občasné návštěvy tělocvičny, soutěže a tělovýchovného vystoupení, pohybově zaměřeného kroužku nebo společné cvičení rodičů s dětmi, školy v přírodě či sezonní pohybové činnosti (plavání, **lyžování**, turistika). Tyto formy bývají organizačně náročnější, na druhou stranu jsou důležitou součástí života mateřské školy.

Všechny tyto organizační formy pohybových činností v mateřské škole jsou zaměřeny na celkový a všestranný rozvoj pohybových schopností. Dvořáková (2007) uvádí, že při nich dochází k naplňování potřeby pohybu, mají kladný vliv na zdraví, pohybový a kognitivní rozvoj i vývoj osobnostních a sociálních vlastností. Dítě si i při pohybové aktivitě totiž osvojuje základy chování, učí se pravidlům a postupně zvládat určité sociální role v pohybových hrách ve skupině dětí. Každý výběr pohybové činnosti učitelky mateřských škol pečlivě zvažují a respektují individuální zvláštnosti dítěte s ohledem na jeho zdraví i bezpečnost. Tím zajišťují, že u dítěte předškolního věku dochází k přirozenému rozvíjení pohybových dovedností a schopností odpovídající úrovni vývoje organismu. V žádném případě by nemělo u předškolního dítěte dojít k jednostrannému zaměření na jednu sportovní specializaci. Ta může mít na předškolní věk špatné následky. Dvořáková (2007) specifikuje záporný vliv na tělesný

růst i vývoj dítěte, na jeho zdraví a v neposlední řadě se odráží i na psychice a sociální stránce osobnosti dítěte. Kořátková (2005) také přikládá důraz na nebezpečí v situacích, při kterých je dítě do tělesného a pohybového výkonu nuceno a nemá k němu vlastní motivaci.

2. Výuka lyžování v předškolním věku

Gnad a kol. (2008) hovoří o lyžování jako o jedné z nejstarších pohybových činností člověka. Uplatnění mělo v terénu při rychlém překonávání vzdáleností, např. při lovu, vojenství, dopravě či obchodu. Postupně se stalo oblíbeným a rozšířeným prostředkem pro zábavu i sportovní vyžití. Dnes je lyžování „sportem i významným společenským jevem, jehož obliba a rozšířenost vyplývá z požadavků moderních pohybových aktivit člověka, které odpovídají vývojovým tendencím společnosti“ (Gnad a kol., 2008, s. 39). Výuka lyžařských dovedností musí podle Gnada a kol. (2008) odpovídat zákonitostem motorického učení a respektovat osobitý vývoj organismu dítěte. V publikaci Tremmla (2004) se můžeme dozvědět, že věkové období pro zahájení nácviku lyžařských dovedností je závislé na úrovni tělesného, pohybového i duševního předpokladu, který je u každého dítěte individuální. Důležitost je třeba klást i na sociální prostředí, v kterém dítě žije nebo na materiální možnosti rodiny. Podle Dvořákové (2009) je lyžařské vybavení největším problémem i zábranou začít s dětmi lyžovat. Obecně se uvádí, že s prvním seznamováním můžeme začít již mezi 2. a 3. rokem věku dítěte, o lyžařské výuce hovoříme až u 3–5letých dětí a s učením začínáme mezi 6. a 10 rokem věku (Tremml, 2004).

Lyžařský výcvik probíhá podle Dygrína a kol. (2005) za specifických podmínek, který je ovlivněn prostředím, sněhovými a povětrnostními vlivy i lyžařskou výbavou. K nácviku lyžařských dovedností využíváme u dětí předškolního věku především cvičení a her na sněhu se samostatným prostorem pro výuku nejmenších lyžařů, nazývaný „dětským lyžařským hřištěm“. Lyžařský výcvik má podle Vodičkové a Příbramského (2005, s. 11) tři cíle, které se navzájem podmiňují:

- zdravotní – podporuje otužilost a uspokojuje přirozenou touhu po pohybu
- výchovný – snaží se o působení na osobnost dítěte v kolektivu, ovlivňuje využití volného času ve prospěch rekreačního sportu
- výcvikový – nenásilnou formou komplexně rozvíjí pohybové dovednosti dětí.

Blíže to specifikuje v I. části etapy základního lyžování Gnad a kol. (2008): „výcvikovým úkolem je zvládnutí základních lyžařských pohybových dovedností a osvojení základní lyžařské techniky“.

2.1 Tělesný růst – vývoj – výkonnost dítěte ve vztahu k motorice (lyžování)

Lyžování patří mezi koordinačně náročné činnosti, jejichž učení je podmíněno stupněm zralosti nervové soustavy a smyslových i receptorních orgánů (Gnad a kol., 2008). Obecně platí, že **tělesný růst** probíhá od hlavy k patě a od centra těla ke konečkům končetin. Pohybové dovednosti se zdokonalují postupně od hrubé motoriky po jemnou a pohyby paží jsou dříve koordinovanější, než je tomu u dolních končetin. U dítěte v počátcích předškolního období (3 roky) se tělesné proporce vyznačují velkou hlavou oproti krátkým končetinám a poměr nárůstu výšky a hmotnosti je i v dalších letech vyrovnaný. K růstovému spurtu dochází až na konci předškolního období (kolem 6 let), kdy dojde ke změně proporcí hlavy, končetin a trupu ve vztahu k celé postavě, tzn. Filipínská míra (Dvořáková, 2007). S přibývajícím hmotností rostou i vnitřní orgány a jejich růst souvisí s pohybovou aktivitou. Hájek (2001) ve své publikaci informaci zpřesňuje: „*to vše se projevuje v narůstající tělesné výkonnosti rozvojem pohybových dovedností převážně celostního charakteru, zvýšením použitelnosti pohybových činností v různých podmínkách a při řešení složitějších pohybových úkolů.*“

Období mezi čtvrtým až šestým rokem považuje Čelikovský a kol. (1979) za období výrazných kvalitativních změn. U dítěte především dochází k:

- osamostatnění pohybu končetin od pohybu celého těla
- vytváření stereotypu cyklických pohybů
- rozvoji laterality
- osvojování celostní pohybové činnosti
- rozvoji a postupnému zvládnutí rovnováhy

Vývoj motoriky podle Dvořákové (2007) probíhá od neuromotoriky (typický pro kojenecký věk) přes senzomotoriku (předškolní věk), který je základem vnímání. V předškolním věku je podle Bednářové a Šmardové (2007) správný vývoj motoriky důležitý, neboť její oslabení může ovlivnit u dítěte řadu dalších (např. školních) schopností, dovedností a výkonů. Přiměřený postup výuky lyžařských dovedností musí také odpovídat motorickému vývoji dítěte, neboť při nepřiměřené postupnosti hrozí nebezpečí poškození dětského organismu.

Celkový vývoj jedince bývá individuální, podléhá různým vlivům. Borová (1998) uvádí, že závisí na dědičnosti, prostředí, vývoji jednotlivých částí těla, stavu orgánů a smyslů. Na vývoj motoriky má v dětství větší vliv dědičnost před podmínkami, která může být patrná například i u motorického učení. Přesto oba faktory mají mezi sebou spojitost (Dvořáková, 2007 podle Kováře, 1988). Hájek (2001) dále uvádí, že někde mohou převažovat genetické předpoklady, jako třeba tělesné proporce nebo míra rozvoje motorických schopností, u jiných silně působí vliv prostředí, kam spadá třeba rodina a škola. Výrazné vývojové rozdíly můžeme nalézt u dítěte i mezi tělesnou stránkou a oblastí mentální. Vodičková, Příbramský (2005) nazývají předškolní věk obdobím „dětské hry,“ která je hlavním zaměstnáním dítěte. Hra je přirozenou činností, která vede dítě k rozvoji motoriky.

Dvořáková (2007) uvádí, že **výkonnost dítěte** v tělesné výchově hodně ovlivňuje růstová retardace či akcelerace. Nikdy nelze přesně ohraničit biologickým věkem zvládnuté pohyby a v jaké kvalitě by je dítě mělo ovládat. Výkon u dětí v daném věku také dobře nelze srovnávat. Vychází se proto z průměrné úrovně dovedností jednotlivců identického věku.

Dvořáková (2007) o výkonnosti v pohybových dovednostech dále píše, že se u dětí předškolního věku ještě neprojevuje pohlavní diferenciací, ale je ovlivněna spíše individuálními předpoklady a genetikou. Razantní rozdíly ve výkonu i tělesném růstu v daném věku mezi chlapci a dívkami jsou nepatrné. Ve své publikaci uvádí příklady z některých měření výkonu u dětí předškolního věku: *„chlapci vykazovali lepší výsledky ve výkonech rychlého i vytrvalostního běhu, skoku do dálky z místa a hodů, děvčata v koordinačně podmíněných dovednostech včetně držení těla, rovnováhy rytmičnosti“* (Dvořáková, 2007, s. 39).

Woolfson (2004) vidí drobné rozdíly mezi pohlavím v předškolním věku především v samostatnosti a chování ve skupině. Dívky se obvykle učí dříve sebeobslužným dovednostem, v oblékání i pečlivosti jsou napřed před chlapci a jsou ochotny i pomáhat ostatním. Dívky mají též více rozvinuté řečové schopnosti a dříve jsou schopny vyjadřovat verbálně své pocity než chlapci.

2.2 Motorické dovednosti a motorické učení lyžařským dovednostem

„**Motorickou dovednost**“ definoval ve své publikaci Hájek (2001, s. 58) jako „*učením osvojená způsobilost k realizaci určitého konkrétního úkolu.*“ Danou „způsobilostí“ se myslí připravenost nebo dispozice ke správnému a úspornému vykonání určité pohybové činnosti a tím i předpokladem ke splnění pohybového úkolu. Podle Hájka (2001) jsou motorické dovednosti formovány a zdokonalovány jako pohybové celky v podobách z chůze do běhu a skoku, z házení v chytání atd. Na vývojovou postoupnost v motorických dovednostech upozorňuje i Dvořáková (2007), kdy píše, že s lokomocí s dalšími pomůckami jako je například jízda na lyžích, může dítě začít až po dobrém zvládnutí chůze. K tomu dochází kolem třetího roku života dítěte. V tomto věku se jedná, jak již bylo zmíněno, pouze o cvičení a hry na sněhu. Cílem je, jak uvádí Dygrín a kol. (2005), komplexně rozvíjet pohybové dovednosti s využitím prvků všeobecné lyžařské průpravy, které se nenásilně vyučují herní formou. Trembl (2004) uvádí, že profesionální lyžařské školy mají 4–6 stupňů lyžařské výkonnosti s přesným výčtem požadovaných dovedností, do kterých zařazují lyžaře podle předchozí výukové zkušenosti a lyžařské dovednosti.

Gnad a kol. (2008, s. 43–44) popisuje rozdělení dětí při výuce lyžování do kategorií, které souvisí s fází vývoje lyžařských dovedností a s fází motorického učení:

- **v kategorii lyžařů začátečníků** – jde o první pokusy provedení jednotlivých prvků lyžařských dovedností až po zvládnutí jízdy,
- **v kategorii pokročilých lyžařů** – lyžař již sám pozná, že nacvičovaný pohyb zvládá a provádí bez větších chyb,
- **v kategorii vyspělých (zdatných) lyžařů** – se stálým opakováním i opravováním pohyby zkvalitňují a automatizují se, pohybový projev je účelný, úsporný, elegantní a odpovídá požadavkům terénu,
- **v kategorii závodních (sportovních) lyžařů** – jde o zvládnutí jízdy na úrovni tvořivého uplatnění, lyžař si jízdu dopředu naprogramuje, v kritické situaci se pružně přizpůsobí a pohyb rychle změní.

Dygrín a kol. (2005, s. 67–69) rozděluje periodizaci lyžařské výuky dětí a mládeže na základě ontogenetického vývoje lidského organismu, tvořenou čtyřmi etapami:

- období seznamování (3 až 5 let)
- období výuky hrou (6 až 10 let)
- období učení (11 až 14 let)
- období zdokonalování (14 až 16 let)

V prvním „**období seznamování**“ se využívá podle Dygrína a kol. (2005, s. 67) všeobecná lyžařská průprava herní formou, při které se děti nenásilně učí:

- chůzi sunem
- obraty přešlapováním
- výstupy stranou
- sjíždění v různých podmínkách a s rozdílnými obměnami.

Optimálním prostředím pro první výuku v této etapě je dětské hřiště ohraničené od lyžařského provozu, chráněné před větrem, s dokonale upraveným mírným svahem a s dostatečně dlouhým dojezdem do roviny. Dětské hřiště by mělo obsahovat malý vlek a dostatečně motivujících pomůcek (branky k podjíždění, slalomové tyče, cvičné zábradlí, kužele, vlny...). Charakteristickým znakem jízdy na lyžích malých dětí je přímá jízda s těžištěm dozadu, široká stopa s nepokrčenými koleny a využívání ještě celého trupu k zatáčení.

Dygrín a kol. (2005, s. 68) nazvali druhou etapu výuky lyžařských dovedností u dětí a mládeže za „**období výuky hrou**.“ Dítě je již dostatečně koordinačně zralé, snadno i rychle se učí novým pohybům a zvyšuje se u něho schopnost nápodoby. V hlavním cíli jde o procvičení celého rozsahu základních prvků a dovedností všeobecné i specializované lyžařské průpravy. Tyto dovednosti představují:

- samostatnou obsluhu své lyžařské výzbroje
- všechny druhy obrátů a výstupů
- přímý sjezd i s obměny
- odšlapování, bruslení, jízdu po jedné lyži.

Výuka by stále měla zachovávat komplexní charakter, měla by být pestrá, mít spád a velkou proměnlivost, u dětí stále převažuje krátkodobá koncentrace. Optimální prostředí pro výuku se mění, z mírného svahu se přechází na prudší, z upravené stopy do neupraveného a náročnějšího terénu. Je možné též nácviky provádět ve družstvech. Charakteristickým znakem jízdy dětí je již zvládnutý základní sjezdový postoj s dobře

rozlišujícím zatížením levé i pravé lyže a ovládnutím vedení vnější lyže po vnitřní hraně.

Za optimální období pro motorické učení uvádí Dvořáková (2007) periodu mezi 5-7. rokem, kdy dozrává centrální nervová soustava důležitá pro učení všeobecné.

„**Motorické učení**“ jak uvádí Hájek (2001, s. 30): „je proces, v němž se nabývají, zpřesňují, zjemňují, stabilizují, užívají a uchovávají motorické dovednosti.“

V procesu motorického učení se získávají dané motorické dovednosti. To znamená, že při výuce lyžování dochází u dítěte k rozvoji a osvojení všeobecných i specializovaných lyžařských dovedností. Efektivita motorického učení dovedností, ale i měřitelné změny ve výkonu, jak popisují někteří autoři (Dvořáková, 2007, Hájek, 2001), jsou ovlivněny mnoha činiteli:

- vnitřními (subjektivní procesy učícího se jedince)
- vnějšími (učitel, metodika nácviku, podmínky)
- výsledkovými (obtížnost úkolu, režim, individuální odlišnosti...)

Předpoklad pro rozvoj dovedností v lyžování většina dětí má. Zda dojde k osvojení daných motorických dovedností na lyžích u jednotlivého dítěte, záleží na rodině nebo k nim může dojít v rámci organizovaného procesu, kterým může být škola.

V předškolním věku převažuje učení nápodobou a hrou. Činnosti jsou spojené s prožitkem a k danému zpřesnění pohybu a osvojení dovedností dochází častým opakováním. Vývoj a zpevňování motorických dovedností neprobíhá lineárně, u každého jedince se může vyvíjet jiným tempem i postupem. Podle Hájka (2001) je indikátorem zvládnutých motorických dovedností u učícího jedince nebo skupiny „**křivka učení**“. Dvořáková (2007) zdůrazňuje, že každé dítě ve skupině je v řízeném procesu v jiné úrovni učení, a proto je i daná křivka u každého rozdílná.

Proces každého motorického učení probíhá v určitém zákonitém sledu, který se formuluje do tří fází (Hájek, 2001, Dvořáková, 2007):

- 1. fáze – „**generalizace**“ (je fází nácviku a seznamování, hrubé koordinace)
Dítě se projevuje nekoordinovaně s vyšším svalovým tonusem. Podmínkou učení je vhodně zvolená motivace, vytvoření podpůrného prostředí se stálými podmínkami nácviku i představy pomocí prezentace nebo instrukcí, dopomoc a korekce.

- 2. fáze – „**diferenciace**“ (je fází zdokonalování a zpevňování, jemné koordinace)

U dítěte se zkvalitňuje jemná souhra a částečná integrace pohybů. Podmínkou je snížená účast učitele pro zpřesňování vlastní představy o nacvičovaném pohybu, vytvoření optimální motivace a podpoření integrace nových dovedností.

- 3. fáze – „**automatizace**“ (je fází zdokonalování a tvořivé asociace)

U dítěte se projevuje koordinace a ekonomičnost pohybu, převahují vnitřní a zpětné informace. Učitel vede k „transferu“.

„**Transfér**“ je v publikaci Hájka (2001, s. 32) definován jako „*přenos účinku učení jedné činnosti na úspěšnost učení nebo výkonnosti v jiné činnosti.*“ Např. vliv bruslařské dovednosti může mít kladný následek na nácvik bruslení na lyžích.

Podle Dvořákové (2007) lze rozlišit dovednosti z hlediska vnější podoby, doby trvání, vnitřní kompaktnosti aj. Jednou z dělení užívané v proměnlivých podmínkách jsou „**otevřené dovednosti**“, kam spadá jízda na lyžích. Cílem je rychle reagovat na vzniklé situace a podmínky. Dítě se tak učí vnímat i okolí, ač by se soustředilo jen na danou pohybovou dovednost.

2.2.1 Hodnocení motorických dovedností (s přihlédnutím k lyžování)

Podle Měkoty a Blahuše (1983) se motorická dovednost získává učením a osvojení určité dovednosti je tedy daným výsledkem. Jestliže si dítě osvojí určitou dovednost, např. dovednost lyžovat, je schopné řešit pohybový úkol vhodnou metodou a na jisté úrovni dokonalosti. Jeden pohybový úkol nebo skupina úkolů se vyřeší pouhým vykonáním příslušné pohybové činnosti. Indikátor pro posouzení stupně osvojení určité motorické dovednosti se uplatňuje metodou založenou na „**pozorování**“.

„Pozorování je metoda založená na sledování smyslově vnímatelných jevů...“ (Maňák, Švec, 2005, s. 73)

Výše jmenovaní autoři metodu pozorování dále dělí na (s. 74–75):

- přímé (bezprostřední) × nepřímé (zprostředkované)
- terénní × laboratorní
- zúčastněné × nezúčastněné

- strukturované, standardizované x nestrukturované, nestandardizované (volné).

Pozorování se provádí technikou odborného posuzování za pomoci škálování, „rating“.

Průcha (2001, s. 238) popisuje „**škálování**“ jako techniku „s jejichž pomocí přiřazujeme číselné hodnoty takovým jevům, které nemůžeme přímo měřit na intervalové či poměrové stupnici.“

Průcha (2001) dále uvádí, že předmětem pozorování může být buď sám pozorovatel „introspekce“ nebo jiné osoby, objekty, jevy „extrospekce“. Pozorovatelů – „examinátorů“ může být hned několik, ale i pouze jeden. Výsledky pozorování a posouzení si examinátor zapisuje do numerické škály s posudky, které mají charakter slovního výroku.

„Škály jsou výzkumným nástrojem, který umožňuje posuzovat míru vlastnosti nebo intenzitu objektů a jevů“ (Maňák, Švec, 2005, s. 96).

Škálováním jsou pohybové projevy s určitou gradací, jenž rozlišuje více stupňů intenzity nebo frekvence. K deskriptivním stupňům, se obvykle přiřazují čísla s možností kvantitativního rozlišení na tří až devítibodové stupnici.

V pedagogickém výzkumu se uplatňují nejčastěji dané druhů škály (Maňák, Švec, 2005, s. 96):

- pořadové – umožňují uspořádat jevy do určitého pořadí (př. 1, 2, 3...)
- intervalové – předpokládají kontinuum určitého jevu (př. stále – občas – nikdy)
- bipolární – vyjadřují protikladné vlastnosti jevu (př. ano – 1 – 2 – 3 – ne)
- likertovy – slouží k posuzování postojů a názorů lidí (př. souhlasím, nesouhlasím).

Při diagnostice déletrvajícího průběhu globální pohybové činnosti jako je lyžování, se užívá častěji kumulativní posuzovací škála. Examinátor může zaškrtnout více výstupů, které v dílčích položkách hodnotí bodem či více body a výsledek celého posouzení získá součtem.

Tuto diagnostiku, která je důležitým zdrojem informací pro učitele či trenéry, lze provádět různými metodami (Dvořáková, 2007, s. 67):

- vstupní – získání prvotní informace o úrovni dítěte a jeho předpokladu,

- průběžná – učitel sleduje své nároky na reakcích dítěte, koriguje učební program
- konečná (finální, sumativní) – zhodnocení určité periody.

Na dodržování didaktických zásad při hodnocení lyžařského výcviku z pedagogického hlediska upozorňují Gnad a kol. (2008, s. 44). Jedná se o zásady, které je potřeba dodržovat průběžně a v aplikované podobě:

- zásada názornosti
- zásada uvědomělosti a aktivity žáků
- zásada přiměřenosti výuky
- zásada individuálního přístupu
- zásada od lehčího ke složitějšímu
- zásada od známého k neznámému

I na správnou volbu metod odpovídající mentální a pohybové úrovni věkových kategorií při nácviku lyžařských dovedností upozornili ve své publikaci stejní autoři (Gnad a kol., 2008, s. 45):

- metoda slovní instrukce
- metoda zrakové instrukce
- metoda úkolová
- metoda problémová
- metoda herní
- metoda soutěživá

Postup výuky musí odpovídat motorickému vývoji dětského organismu, a pokud se nerespektují zásady přiměřenosti a postupnosti, může dítěti hrozit přetížení dětského organismu nebo osvojení nesprávných pohybových návyků (Dygrína kol., 2005). Doporučené řazení prvků lyžařské techniky do výuky dětí a mládeže proto vychází z dlouhodobých zkušeností i vývojových řad, jak uvádí Tremml (2004). Nácvik lyžařských dovedností probíhá podle páté zásady „od lehčího ke složitějšímu“ a řadí se například v publikaci lyžařské školy Ještěd následovně:

1. **seznámení s lyžařskou výstrojí a výzbrojí a její manipulace** (svazování a nošení lyží, zapínání a odepínání lyží, nasazování a používání holí)
2. **nácvik základů chůze a základních pohybů na lyžích** (chůze, pády a vstávání, obraty na rovině a svahu, výstupy)

3. **nácvik sjezdu přímo** (základní sjezdový postoj, jízda po spádnici, nácvik vertikálního pohybu těžiště, nácvik rovnováhy a přenášení hmotnosti těla z lyže na lyži)
4. **nácvik klouzavého a brzdivého pluhu, regulace rychlosti jízdy** (klouzavý pluh, brzdivý pluh, nácvik regulace rychlosti jízdy)
5. **nácvik oblouku v pluhu – klasická forma**
6. **nácvik jízdy na vleku** (vlek s nízkým vedením lana, „poma“, „kotva“, sedačková lanovka)
7. **rozšíření pohybových dovedností na lyžích** (přejezd terénních nerovností, jízda šikmo, sesouvání, odšlapování, bruslení)

Veškeré výše uvedené výukové prvky splňují dosahující úroveň dovednosti dítěte předškolního věku (3–7 let), který může být podle svých výkonů řazen do skupiny mezi úplné začátečníky nebo pokročilé lyžaře.

2.2.2 Hodnocení motorických dovedností na lyžích v pojetí RVP PV

Text z publikace „Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy“ (2007) obsahuje 35 vybraných dovedností, které lze u dítěte ve věku od 3 do 6 (7) let rozvíjet a u níž je možné přesně a spolehlivě sledovat i hodnotit vzdělávací pokroky dítěte. Všechny dovednosti jsou obsažené v pěti postupně se zdokonalujících úrovních, které jsou nazvány též oblastmi vzdělávání.

Hlavní záměr lyžařských škol k učení a osvojení lyžařských dovedností, by se měl podobat cílům jednotlivých oblastí RVP PV.

Z biologické oblasti (Dítě a jeho tělo) jsem pro zjištění úrovně lyžařské dovednosti a hodnocení pokroku u dítěte vybrala z vybraných cílových dovedností (Výzkumný ústav pedagogický, 2004, s. 23–24):

1. pohyb a pohybová koordinace
2. nápodoba pohybů
3. sebeobsluha.

Aby došlo k naplnění cíle a tudíž i k vývojovému pokroku u dítěte, musí být pedagogem nebo instruktorem předem promyšlená a vhodně zvolená nabídka aktivity. Nabídka by měla být v podobě mnohostranné a pestré činnosti, která odpovídá věkové i vývojové úrovni, možnostem i potřebám dítěte. Při učení lyžařským dovednostem zde

je nabídka ve formě her na sněhu s přihlédnutím na správně zvolenou základní techniku lyžování a k pedagogickým zásadám. Výsledek je formulovaný kompetencemi neboli výstupy, které jsou pro dítě dosažitelné na konci dané úrovně vzdělávání, tedy v závěru předškolního období. Výzkumný ústav pedagogický (2007) uvádí, že průběh vývojové řady a osobnostních charakteristik může pedagog sledovat za účelem diagnostiky či evaluace, které mu pomohou se lépe orientovat v postupu některých dovedností nebo za účelem dokonalejšího poznání dítěte. Vývojové řady nám zřetelně ukazují, odkud kam se dítě posune a jak je významný rozdíl v dovednostech mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. Inventář vývojové řady nám může ukázat i odlišnost v úrovni svých dovedností u dětí stejného věku.

Hodnocení úrovně lyžařských dovedností a jejich pokroku lze opřít o vývojovou řadu, zachycující postupná stadia rozvoje a zdokonalování v konkrétní dovednosti, která můžeme využít i jako kritéria pro vyhodnocování.

K pozorování i diagnostice lze využít kritéria obou pohybových dovedností.

1. Celková pohybová koordinace a pohybové dovednosti (hrubá motorika)

(Výzkumný ústav pedagogický, 2007, příloha 2, s. 2):

- má problémy v pohybových úkonech i v orientaci v prostoru
- pohybové úkony, koordinaci i orientaci zvládá s maximálním úsilím
- má občasné problémy v pohybových úkonech i orientaci
- pohyby koordinuje bez zvláštního úsilí, občas se špatně orientuje
- pohybuje se bezpečně, dokáže pohyb sladit s rytmem

2. Sebeobslužné dovednosti:

- je nesamostatné, sebeobslužné úkony nezvládá
- zvládá jen některé jednoduché úkony, většinou potřebuje pomoc
- je schopno se obsloužit, někdy potřebuje radu či pomoc
- všechny úkony zvládá samostatně, jen občas se mu něco nepodaří
- v sebeobsluze je spolehlivě samostatné

2.3 Hodnocení rozvoje poznávacích schopností a sociální stránky osobnosti při výuce lyžování podle RVP PV

Pohyb, ač je nejvíce spojován s fyzickou stránkou, propojuje v dětství celou osobnost dítěte. V předškolním období dochází k začínajícímu učení a vývoji intelektu, k tomu pomáhá i pohybová aktivita. Dítě učíme nezáměrně, vlastním prožíváním, nejčastěji za pomoci hry. Každá činnost i hra přináší mnoho podnětů k formování celé osobnosti dítěte. Učí se pravidlům, novým pojmům, správnému i rychlému rozhodování, nebo spolupráci. Během lyžování si dítě také osvojuje základní způsobilosti nebo-li kompetence. Na sjezdovce musí vzájemně respektovat druhé, být k nim ohleduplný, ale umět i pomoci. V družstvu je nucen společně komunikovat, s ostatními i s instruktorem, dodržovat určitá a předem dohodnutá pravidla nebo spolupracovat. Z hlediska své bezpečnosti i okolí si lyžování vyžaduje určitou dávku vnímání, pozornosti a soustředění. Lyžování navíc podporuje paměť a učení se novým prvkům, ale také napomáhá projevit se jako samostatná osobnost.

Z psychologické oblasti (Dítě a jeho psychika) lze použít ke zjištění, zda má nácvik lyžařských dovedností vliv na psychický rozvoj tyto vybraných poznávacích schopností (Výzkumný ústav pedagogický, 2004, s. 27–28):

1. vnímání
2. pozornost, soustředění
3. paměť a učení.

K pozorování i diagnostice je při nácviku lyžařských dovedností předškolního dítěte možné využít kritéria všech tří poznávacích schopností.

1. Vnímání (Výzkumný ústav pedagogický, 2007, příloha 2, s. 4–5):

- vnímá bezděčně, bez záměru
- počíná vnímat záměrněji, vnímání je globální
- vnímá soustředěněji, zaměřuje se na dominantní znaky
- analyzuje vjemy, eviduje i vedlejší znaky, postřehne změnu
- vnímání je relativně diferencované

2. Pozornost, soustředění:

- je často roztržité, nesoustředí se ani krátkodobě

- krátkodobě se soustředí, snadno je ale vyruší vedlejší podněty
- soustředí se déle, ale přesouvá pozornost k novým činnostem
- dokáže se soustředěně zabývat činnostmi, které je zajímají
- dovede se záměrně soustředit i na ty činnosti, které nemusejí být pro ně atraktivní

3. Paměť a učení:

- nedovede si zapamatovat
- zapamatuje si, ale zkušenost si samostatně nevybaví
- pamatuje si, zkušenost si vybaví, reprodukuje nepřesně, útržkovitě
- pamatuje si vše včetně detailů, reprodukuje přesně
- dokáže si pamatovat úmyslně a záměrně využívá paměť k učení

V interpersonální oblasti (Dítě a ten druhý) pro zjištění, zda má nácvik lyžařských dovedností také vliv na rozvoj sociální stránky osobnosti dítěte lze vybrat následné dovednosti (Výzkumný ústav pedagogický, 2004, s. 36–37):

1. komunikace s dospělým
2. komunikace s dětmi
3. socializace a spolupráce

K pozorování i diagnostice je také možné využít kritéria všech tří sociálních dovedností.

1. Navazování kontaktů a dorozumívání s dospělým (Výzkumný ústav pedagogický, 2007, příloha 2, s. 9):

- zachovává si odstup
- snaží se navázat kontakt, začíná komunikovat
- snaží se komunikovat, často si vynucuje pozornost
- komunikuje s dospělým celkem bez obtíží, občas situaci neodhadne
- komunikuje s dospělým adekvátně, je přiměřeně aktivní

2. Navazování kontaktů a dorozumívání s dětmi:

- nemá zájem o kontakty, nekomunikuje
- má zájem, zkouší navazovat kontakty, ale příliš se mu to nedaří
- zkouší komunikovat, komunikace mu nedělá obtíže

- komunikuje vcelku bez problémů, jsou-li naplněna jeho očekávání
- komunikuje adekvátně, je aktivní

3. Zařazení do třídy (skupiny dětí):

- není součástí skupiny, je stranou
- hledá své místo ve skupině, postupně se začleňuje
- do skupiny již patří, má v ní jistou pozici, ale stále izolovanou
- upevňuje svou pozici i roli ve skupině, začíná spolupracovat
- je členem skupiny, má v ní své místo a dokáže ho obhájit

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Cíl práce

Cílem praktické části je zjistit, jak a do jaké míry ovlivňuje (organizovaný) lyžařský výcvik úroveň všeobecných a speciálních lyžařských dovedností u dětí předškolního věku z MŠ „Sídliště“ v Liberci a jaký vliv má nácvik lyžařských dovedností na poznávací a sociální stránku osobnosti dítěte. Za tímto účelem zrealizovat experiment na zjištění úrovně pohybových dovedností lyžích u dané skupiny dětí, které se zúčastnily lyžařského kurzu s mateřskou školou. Výsledky experimentu získané metodou pozorování se vyhodnotí na základě techniky „rating“ a poslouží především k účelům evaluace činnosti mateřské školy.

3.1 Úkoly

Ú1: Zjistit, jaká je úroveň pohybových dovedností na lyžích u kontrolovaného výběru dle věku (3–7 let) na začátku i na konci lyžařského výcviku a k jakému pokroku danou výukou došlo.

Ú2: Zjistit, zda některá ze čtyř věkových kategorií předškolního období dosahovala během lyžařského výcviku většího posunu ve smyslu zlepšení úrovně pohybové dovednosti na lyžích než ostatní.

Ú3: Zjistit, zda u dětí předškolního věku může být úroveň lyžařských dovedností rozdílná mezi chlapci a dívkami.

Ú4: Zjistit, jaký stupeň závislosti existuje mezi počáteční zkušeností a závěrečnou zvládnutou dovedností na lyžích u dětí předškolního věku.

Ú5: Zjistit, nakolik ovlivní nácvik lyžařských dovedností ve známé skupině dětí předškolního věku poznávací schopnosti a sociální stránku osobnosti dítěte.

Ú6: Zjistit, nakolik jsou podobné výsledky výzkumu s výsledky pilotáže.

3.2 Hypotézy

H1: Předpokládám, že se u dětí předškolního věku (3–7 let) úroveň pohybových dovedností na lyžích může zlepšit v průměru o 20–30 % během jednoho lyžařského výcviku (za 5×2 h výukových lekcí).

H2: Předpokládám, že dojde minimálně u jedné věkové kategorie předškolního období (mezi 3–7 rokem) k 10 % rozdílu ve smyslu zlepšení úrovně pohybové dovednosti na lyžích za týdenní výcvik oproti jiným věkovým kategoriím.

H3: Předpokládám, že úroveň motorických dovedností na lyžích u chlapců a dívek předškolního věku bude shodná, s maximálním rozdílem do 3 %.

H4: Předpokládám, že výsledek vypočítané hodnoty korelačního koeficientu vypoví o vysoké až velmi vysoké závislosti (stupeň 5–6) mezi počáteční zkušeností s lyžováním a závěrečnou zvládnutou motorickou dovedností na lyžích.

H5: Předpokládám, že nácvik lyžařských dovedností ve známé skupině předškolních dětí také ovlivní poznávací schopnosti i sociální stránku osobnosti dítěte, ale jejich posun ve vývoji nepřesáhne 10 %.

H6: Předpokládám, že výsledky výzkumu a pilotáže projeví minimálně 80% shodu.

4. Metody práce

Ke svému pedagogickému výzkumu jsem si pro měření a sběr dat zvolila metody:

- pedagogické pozorování
- pedagogický experiment

4.1 Pedagogické pozorování

Pozorování se realizovalo na skupině předškolních dětí. Jedná se tedy o sledování jiných, tzn. extrospekci a o přímé (bezprostřední) pozorování, neboť šlo o osobní kontakt s dětmi. Pozorování probíhalo v terénních podmínkách s vlastní účastí examinátora. Vstupní diagnostika probíhala během první vyučovací jednotky a následná finální v poslední den, vyhodnocuji to jako pozorování krátkodobé (Chráška, 2007). Abych docílila maximální možné objektivity a pozorování bylo co nejvíce reliabilní, zajistila jsem další dva examinátory, instruktorky lyžařské školy s pracovní profesí učitelka předškolního zařízení.

U předškolních dětí byla účelně sledována z biologické oblasti pohybová dovednost s koordinací na lyžích a sebeobsluha s lyžařskou výstrojí i výzbrojí. Hlavním cílem bylo zjištění, na jaké motorické úrovni jsou na začátku a na konci lyžařského výcviku. Pro svůj pedagogický výzkum jsem zvolila techniku rating. Motorika dítěte byla pozorovaná za pomoci numerické posuzovací škály, kterou uvedl jako jednu z hlavních druhů posuzovacích škál F. N. Kerlinger (1972). K diagnostice jsem pro měření sestavila jednostrannou 5stupňovou škálu s popisem jednotlivých měř posuzované dovednosti tvořenou od minima po maximum. Tabulka 1 představuje numerickou škálu hodnocení pohybové dovednosti s koordinací na lyžích a Tabulka 2 dovednosti v sebeobsluze, tzn. manipulace s lyžařskou výstrojí a výzbrojí.

V praxi to vypadalo následovně. Začalo to ranním oblékáním a přípravou na kurz ještě v mateřské škole. Aby dítě dostalo v sebeobsluze plný počet, což činí 5 bodů, muselo by se samo obléknout od funkčního prádla až do kombinézy. Poté samo zvládnout doplňky jako nasadit kuklu, připnout přilbu, nazout si lyžařské boty, zapnout přezky a obléci rukavice. Tím vše ale pro něj ještě nekončí. K autobusu i k vleku si nese lyže samo a tam se do lyží samo připne. To vše musí zvládat i obráceně při

odepínání, zouvání a svlékání. V pohybových dovednostech a koordinaci na lyžích je to obdobné, hodnotila jsem výkony od 1 do 5 bodů (Tabulka 1).

Tabulka 1: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro posouzení úrovně pohybové dovednosti a koordinace na lyžích (RVP – Metodika, 2007)

1.	Dítě má problémy v pohybových úkonech na lyžích i v prostorové orientaci: = má problémy se základním postojem i pohyby na lyžích na místě, nedokáže dobře reagovat na výzvu k přemístění sebe ani v rovině
2.	Dítě pohybové úkony na lyžích, koordinaci i orientaci zvládá s maximálním úsilím: = částečně zvládá základní postoje a pohyby na lyžích na místě /obraty odvratem – přívratem/, pohybuje se v rovině/chůze vpřed a skluz/, snaží se o výstup stranou, sjíždění šikmo svahem v pluhu a popřípadě i o jízdu na vlečném laně, v prostoru se orientuje převážně intuitivně
3.	Dítě má občasné problémy v pohybových úkonech na lyžích i v orientaci: = zvládá sjíždění šikmo svahem i po spádnicí na mírném sklonu svahu, výstup stranou, brzdění pluhem, jízdu na vlečném laně zvládá sám nebo pokus o jízdu na lanovce s dospělým, snaží se o výstup odvratem, vstát po pádu, zastavování pluhem, začíná rozumět základním směrům, snaží se přemístit
4.	Dítě pohyby na lyžích koordinuje bez zvláštního úsilí, chová se opatrně, občas se ještě špatně orientuje: = zvládá výstupy, vstát po pádu, brzdí i zastavuje pluhem, sjíždí po spádnicí, ovládá rovnovážná cvičení s lyžemi na místě, obraty, jízdu na lanovce s dospělým, opatrný je ještě při sjíždění v různých rychlostech – přes terénní nerovnosti a skoky, v prostoru se začíná orientovat dobře a dle pokynu se i správně přemístí
5.	Dítě se pohybuje i orientuje bezpečně, napodobuje pohyb na lyžích dle vzoru i pokynu, zachovává správné držení těla: = zvládá rovnovážná cvičení s lyžemi na svahu, jízdu v hlubokém sněhu, v různých rychlostech nebo přes terénní nerovnosti a skoky, jízdu v závěsu či v zástupu družstva, v prostoru se orientuje dobře

Tabulka 2: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro posouzení úrovně dovednosti v sebeobsluze v manipulaci s lyžařskou výstrojí a výzbrojí (RVP – Metodika, 2007)

1.	Dítě je nesamostatné, úkony sebeobsluhy nezvládá: = nezvládá se samostatně ani obléknout – svléknout, zapnout přilbu, about – zout lyžařské boty, připínání a odepínání lyží, svazování lyží, nošení lyží a holí
2.	Dítě zvládá jen některé jednoduché úkony, většinou potřebuje pomoc: = částečně se dokáže samo obléknout – svléknout, pokouší se o nošení lyží a připínání lyží, nezvládá zapnutí přilby, about – zout lyžařské boty, odepínání lyží, svazování lyží
3.	Dítě je schopno se obsloužit, někdy potřebuje radu či pomoc: = většinu si dokáže samostatně obléknout – svléknout, zapnout si přilbu, zvládá nosit lyže, připínání lyží, pomoc potřebuje about – zout lyžařské boty, odepínání lyží, svazování lyží
4.	Dítě již všechny úkony zvládá samostatně, jen občas se mu něco nepodaří: = pod kontrolou či s drobnou pomocí se samostatně dokáže obléknout – svléknout, zapnout si přilbu, nosit lyže, většinou zvládá připínání a odepínání lyží, about – zout lyžařské boty, svazování lyží
5.	Dítě je již v sebeobsluze spolehlivě samostatné: = všechny úkony zvládá zcela samostatně, postačí drobná kontrola, dokáže si po sobě i uklidit

Paralelně jsem postupovala i u zjištění, nakolik ovlivní lyžařský výcvik u předškolního dítěte oblast psychickou a sociální. Z psychické oblasti jsem zvolila poznávací schopnosti (pozornost, soustředění, paměť a vnímání), které dítě ke svému učení novým dovednostem určitě zapojuje. K hodnocení jsem též použila tabulku z Metodiky RVP a upravila kritéria do pětistupňové škály pro tento experiment (Tabulka 3). Z interpersonální oblasti děti při lyžařském kurzu nejvíce využijí své komunikační dovednosti, ať jde o dorozumívání mezi sebou nebo jak přistupují a komunikují s instruktorem lyžařské školy. Sociální stránku u jednotlivých dětí jsem měřila podle kritérií ve vytvořené Tabulce 4.

Tabulka 3: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro hodnocení poznávacích schopností (pozornost, soustředění, vnímání a paměť) u dítěte předškolního věku (RVP – Metodika, 2007)

1.	Dítě je nesoustředěné, vnímá bez záměru, nedovede si informace zapamatovat: = je roztržité, nepostřehne změnu a nepamatuje si.
2.	Dítě se soustředí krátkodobě, zapamatuje si: = snadno ho ještě vyruší vedlejší podněty, pamatuje si, ale zkušenosti si samostatně nevybaví.
3.	Dítě se soustředí déle, zapamatuje si, zkušenost si vybaví: = pozornost přesouvá k novým činnostem, reprodukuje nepřesně a útržkovitě, začíná sledovat detaily.
4.	Dítě se soustředěně zabývá činností, když ho zajímá, pamatuje si včetně detailů: = reprodukuje přesně a postřehne změny.
5.	Dítě se záměrně soustředí, pamatuje si úmyslně, dobře vnímá změny i detaily: = soustředí se, i když činnost nemusí být pro něj atraktivní, dokáže využít paměť k učení.

Výsledky vystihující pozorovanou skutečnost u každého dítěte z psychické a sociální oblasti jsou zachyceny v přípravných záznamových archách (příloha č. 2).

Tabulka 4: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro hodnocení socializace (dorozumívacích schopností s dospělým a zařazení do skupiny dětí) u dítěte předškolního věku (RVP – Metodika, 2007)

1.	Dítě nekomunikuje s dospělým, není součástí skupiny: = zachovává si odstup, nenavazuje kontakt s dospělým, je stranou skupiny, nereaguje na děti a nevšímá si jich.
2.	Dítě začíná s dospělým komunikovat, začleňuje se do skupiny: = po delší společnosti se snaží postupně navazovat kontakt, hledá své místo ve skupině, začíná komunikovat s dětmi, začleňuje se do činností.
3.	Dítě s dospělým komunikuje, ale nerespektuje autoritu, do skupiny patří, pozice je izolovaná: = často si vynucuje pozornost dospělého, ve skupině má své místo, ale nemá kamarády, soustředí se na své osobní potřeby.
4.	Dítě komunikuje s dospělým bez obtíží, upevňuje svou pozici i roli ve skupině: = v komunikaci s dospělým je aktivní, občas si ještě vynutí pozornost, nachází ve skupině kamarády, začíná spolupracovat.
5.	Dítě s dospělým komunikuje adekvátně, je členem skupiny: = navazuje kontakt s dospělým bez problémů, je přiměřeně aktivní, respektuje jeho autoritu, má ve skupině své místo i kamarády a svou pozici si dokáže obhájit.

4.2 Pedagogický experiment

Vzhledem k tomu, že můj experiment probíhal ve venkovních (terénních) podmínkách, lze ho popsat experimentem přirozeným, který se konal v rámci jedné skupiny (Chráska, 2007). Vybrala jsem si ke svému výzkumu techniku „*jedna skupina před – po*“, kterou takto označil za svou F. N. Kerlinger (1972). Jednalo se o měření úrovně dovednosti na lyžích a dalších dvou oblastí (psychická a interpersonální) před a po lyžařském výcviku, který se tak stal experimentálním zásahem. Předpokládala jsem, že experimentální zásah ovlivní proměnné dovednosti na lyžích i další schopnosti a jeho změny usoudím z rozdílu měření „*před*“ a „*po*“.

K porovnání výsledků pilotáže s hlavním výzkumem jsem ještě podle Kerlingera svůj experiment „*jedna skupina před - po*“ realizovala i v tzv. „*simulované podobě*.“ Ta spočívá v tom, že první měření jsem uskutečnila v roce předchozím, v jiné skupině dětí, ale stejné věkové kategorii (3–7 let) i v téže mateřské škole. Druhé měření jsem provedla v hlavním výzkumu při letošním výcviku na lyžích. Změnu vyvolanou experimentálním zásahem jsem hodnotila na základě rozdílu mezi prvním a druhým měřením.

5. Realizace výzkumu

Mateřská škola „Sídliště“ v Liberci realizuje lyžařský kurz každým rokem a již několik let. Ten letošní se uskutečnil v areálu Obří sud Javorník na Dlouhých Mostech u Liberce. Areál má 900 m dlouhou a poměrně širokou sjezdovku, s převýšením 130,5 m. Pro přepravu lyžařů slouží čtyř sedačková lanovka. K výuce lyžování nejmenších je stranou mírný terén s provázkovým vlekem o délce 80 m ohraničený bezpečnostním plotem. Areál je nový, v zimní sezóně 2010/11 otevřený prvním rokem, oblíbenost si získal především u rodičů s dětmi. Vzdálenost mezi lyžařským střediskem a mateřskou školou „Sídliště“ v Liberci je 12 km, dosažitelnost je tedy za pouhých 15 min.

S instruktory lyžařské školy byla dohodnutá skupinová výuka lyžování pro děti v dopoledním čase od 9,15–11,15 hod., tedy 2 h/den, v rozsahu pěti dní a to od 31. ledna do 4. února 2011. Ostatní služby (svačinu, pitný režim, permanentky, dopravu, závěrečné ceny a diplomy) si již organizuje MŠ sama. Rodiče tuto nabízenou zimní aktivitu každoročně vítají, zejména díky blízkým lyžařským podmínkám a každodenního návratu dětí k obědu do školky. Do letošního výcviku bylo přihláшено 27 dětí ve věku od 3,5 do 6,8 let, které tvoří 24% zastoupení celé MŠ. V této skupině bylo 13 pokročilých lyžařů (48 %) a 14 začátečníků (52 %). Pět dětí (18,5 %) absolvovalo lyžařský výcvik s MŠ potřetí, čtyři děti (15 %) absolvovaly tento kurz po druhé a ostatní (66,5 %) poprvé.

Při první návštěvě lyžařského areálu Obří sud Javorník se dětem představily čtyři instruktorky, z toho dvě instruktorky děti dobře znají, neboť jsou zároveň učitelkami z dané mateřské školy. Podle pokročilosti, nahlášenou od rodičů a ověřenou instruktorkami na svahu, byly děti rozděleny do následujících čtyř skupin.

V první skupině bylo 29% zastoupení pokročilých lyžařů ve věkovém složení výhradně staršího předškolního věku a dětí s odkladem školní docházky.

Tabulka 5: První družstvo na začátku: 8 pokročilých lyžařů (29 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	-	-
4,5 do 5,4 let	-	-
5,6 do 6,4 let	4	14,5 %
6,5 do 6,8 let	4	14,5 %

Druhé družstvo bylo složeno již ze všech čtyř věkových podskupin, ale dohromady tvořilo jen 19,5 % ze základního souboru.

Tabulka 6: Druhé družstvo na začátku: 5 mírně pokročilých lyžařů (19,5 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	1	4 %
4,5 do 5,4 let	2	7,5 %
5,6 do 6,4 let	1	4 %
6,5 do 6,8 let	1	4 %

Poslední dva oddíly zastupovalo rovnoměrně cca 26 % dětí se začátečnickými zkušenostmi, největší zastoupení tvořily děti mladšího a středního předškolního věku.

Tabulka 7: Třetí družstvo na začátku: 7 začátečníků (26 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	1	4 %
4,5 do 5,4 let	3	11 %
5,6 do 6,4 let	3	11 %
6,5 do 6,8 let	-	-

Tabulka 8: Čtvrté družstvo na začátku: 7 začátečníků (25,5 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	4	14,5 %
4,5 do 5,4 let	3	11 %
5,6 do 6,4 let	-	-
6,5 do 6,8 let	-	-

V prvních dvou oddílech děti hned od začátku využívaly k výjezdu pouze sedačkovou lanovku. Výcvik skupiny si vedla instruktorka lyžařské školy, dozor a pomocnou ruku zajišťovaly učitelky mateřské školy. Z pomůcek si vystačily s barevnými kužely a kroužky.

Začátečnické děti se převážně pohybovaly v terénu za bezpečnostním plotem a na provázkovém vleku. K nácviku lyžařských dovedností instruktorky využívaly všechny dostupné pomůcky.

Třetí den lyžařského výcviku byl zlomový pro tři zdatné nováčky, kteří byli přesunuti do druhého oddílu na sjezdovku. Čtvrtý den došlo k dalším dvěma přesunům z cvičného hřiště na svah a posílil i první oddíl. V poslední den vznikl na sjezdovce nový, třetí oddíl o pěti dětech. Ze zúčastněné 27členné skupiny (100 %) si vyzkoušelo sjíždět 900 m dlouhou sjezdovku s výjezdem na čtyř sedačkové lanovce 23 dětí (85 %). Při pátečním zakončení se děti pohybovaly ve družstvech následovně.

Tabulka 9: První družstvo na konci: 10 pokročilých lyžařů (37 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	-	-
4,5 do 5,4 let	-	-
5,6 do 6,4 let	5	18,5 %
6,5 do 6,8 let	5	18,5 %

Tabulka 10: Druhé družstvo na konci: 8 mírně pokročilých lyžařů (29,5 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	2	7,5 %
4,5 do 5,4 let	3	11 %
5,6 do 6,4 let	3	11 %
6,5 do 6,8 let	-	-

Tabulka 11: Třetí družstvo na konci: 5 pokročilejších začátečníků (18,5 %)

Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	2	7,5 %
4,5 do 5,4 let	3	11 %
5,6 do 6,4 let	-	-
6,5 do 6,8 let	-	-

Tabulka 12: Čtvrté družstvo na konci: 4 začátečníci (15 %)

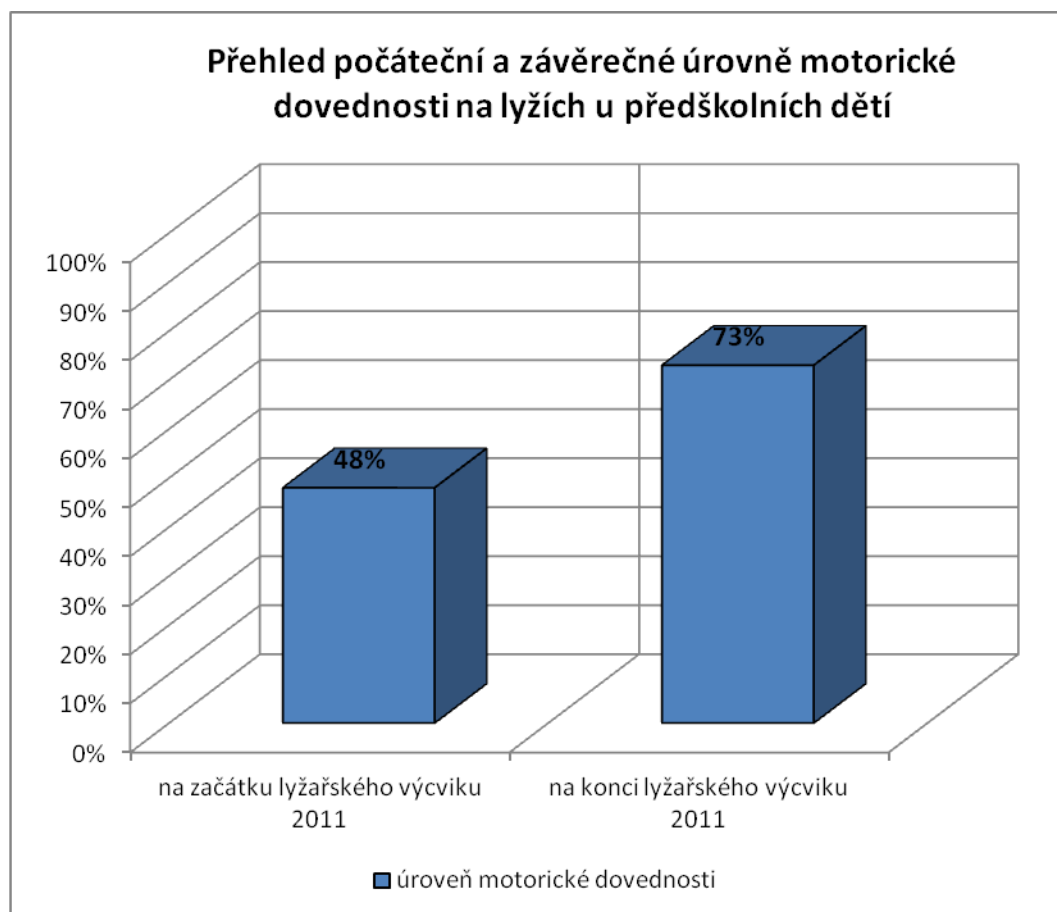
Věk dítěte/roky	Počet dětí ve skupině	Procentuální zastoupení
3,5 do 4,3 let	2	7,5 %
4,5 do 5,4 let	2	7,5 %
5,6 do 6,4 let	-	-
6,5 do 6,8 let	-	-

První oddíl posílil své zastoupení o 8 % a mírně pokročilí lyžaři zvýšili tým o celých 10 %. Z uvedených 14 dětí (52 %) úplných začátečníků se pouhým čtyřem (15 %) nepodařilo odpoutat z cvičného hřiště a zůstat na výkonnostním stupni začátečník.

6. Výsledky výzkumu a jejich rozbor

6.1 Vstupní a finální diagnostika úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku

U celého základního souboru předškolních dětí (3,5–6,8 let) došlo v průměru o 25,5 % zlepšení úrovně v motorické dovednosti na lyžích.

Graf 1: Přehled počáteční a závěrečné úrovně motorické dovednosti na lyžích u předškolních dětí

Součtem dosažených bodů pohybové dovednosti, koordinace na lyžích a sebeobsluhy u zúčastněné skupiny předškolních dětí na začátku výcviku jsem došla k číslu 129 z maximálního počtu 270 bodů. Vstupní diagnostika prokázala, že zkušenost s průměrnou 47,8% zvládnutou úrovní motorických dovedností na lyžích tohoto základního souboru dětí je na začátku poměrně vysoká. V závěru jsem součtem docílila čísla 198 z daných 270 bodů. Děti předškolního věku po pětidenním lyžařském kurzu prokázaly ze všech požadavků 73,3% úroveň lyžařských dovedností.

6.2 Úroveň lyžařských dovedností u předškolních dětí podle věku

Základní soubor obsahoval 27 zúčastněných předškolních dětí. Všichni byly rozdělené do čtyř kontrolovaných výběrů podle věku (roku a měsíce), který dovršily k datu lyžařského výcviku:

1. kategorie - děti mladšího předškolního věku od 3,5 do 4,3 let,
2. kategorie - děti středního předškolního věku od 4,5 do 5,4 let,
3. kategorie - děti staršího předškolního věku od 5,6 do 6,4 let,
4. kategorie - děti předškolního věku s OŠD od 6,5 do 6,8 let.

Výsledky každého dítěte z terénních archů byly přepsány do připravených záznamových tabulek (Tab. 13 - 20) rozdělených podle věkového výběru. Každé dítě je bodováno dvakrát, examinátor 1 = moje hodnocení (sloupec A) + examinátoři 2 = instruktorky lyžařské školy (sloupec B). Pro přehledné vyhodnocení je ve všech tabulkách výsledný počet získaných bodů v pravé části zprůměrován. Záznamy jsou ještě rozdělené na počáteční úroveň motoriky na lyžích zaznamenanou během prvního dne výcviku a závěrečnou úroveň. Pod každou tabulkou jsem též zhodnotila individuální rozvoje dětí, protože vlastní postupy jsou v moderní pedagogice upřednostňovány. Pokroky dětí, ve smyslu zdokonalení, jsou u každé věkové kategorie znázorněny tzv. „křivkou učení“ (Graf 2, 4, 6 a 8). Průměrný výsledek úrovně lyžařských dovedností předkládám v závěru každé věkové kategorie v přehledném grafu (č. 3, 5, 7 a 9), který názorně ukazuje na rozdílnost mezi počáteční a závěrečnou zvládnutou pohybovou dovedností na lyžích.

1. kategorie – děti mladšího předškolního věku od 3,5 do 4,3 let

V tabulce 13 je z průměrného výsledku bodů viditelné, že dítě číslo 1 mělo na začátku největší zkušenosti s lyžováním, jeho bodové hodnocení úrovně pohybových dovedností je nejvyšší. Rodiče daného dítěte mají kladný vztah k lyžování, sami jsou lyžaři a na dítěti bylo viditelné, že nestojí na sjezdovkách úplně poprvé. Oproti tomu dítě s číslem 5 se jeví v dané věkové kategorii jako nejslabší. Na tuto koordinačně náročnější aktivitu ještě pravděpodobně není vývojově zralé nebo fyzicky připravené.

Tabulka 13: Počáteční hodnocení úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí mladšího předškolního věku (3,5-4,3 roků)

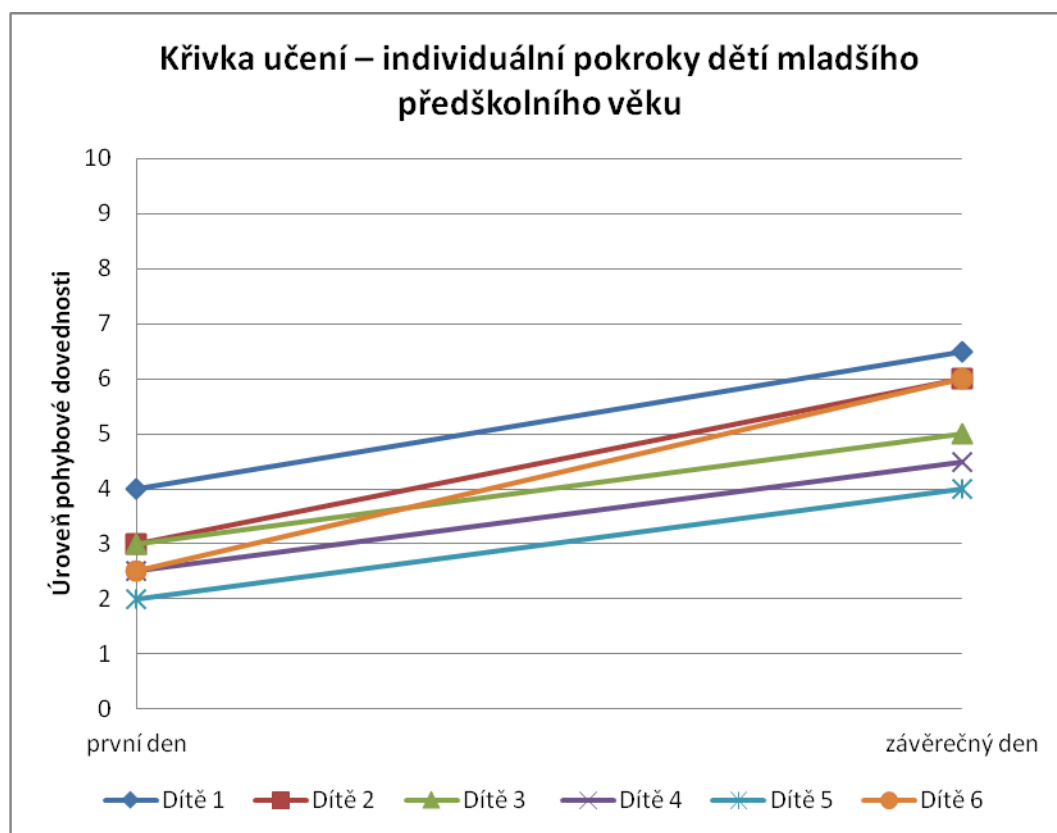
Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
1.	3,5	2	2	2	2	4
2.	4,1	1	2	1	2	3
3.	4,1	2	1	2	1	3
4.	4,1	1	1	2	1	2,5
5.	4,3	1	1	1	1	2
6.	4,3	1	1	1	2	2,5
Celkový počet bodů						17 = 28,3 %

Tabulka 14: Závěrečné hodnocení úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí mladšího předškolního věku (3,5-4,3 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
1.	3,5	4	3	3	3	6,5
2.	4,1	3	3	3	3	6
3.	4,1	3	2	3	2	5
4.	4,1	2	2	3	2	4,5
5.	4,3	2	2	2	2	4
6.	4,3	3	3	3	3	6
Celkový počet bodů						32 = 53,3 %

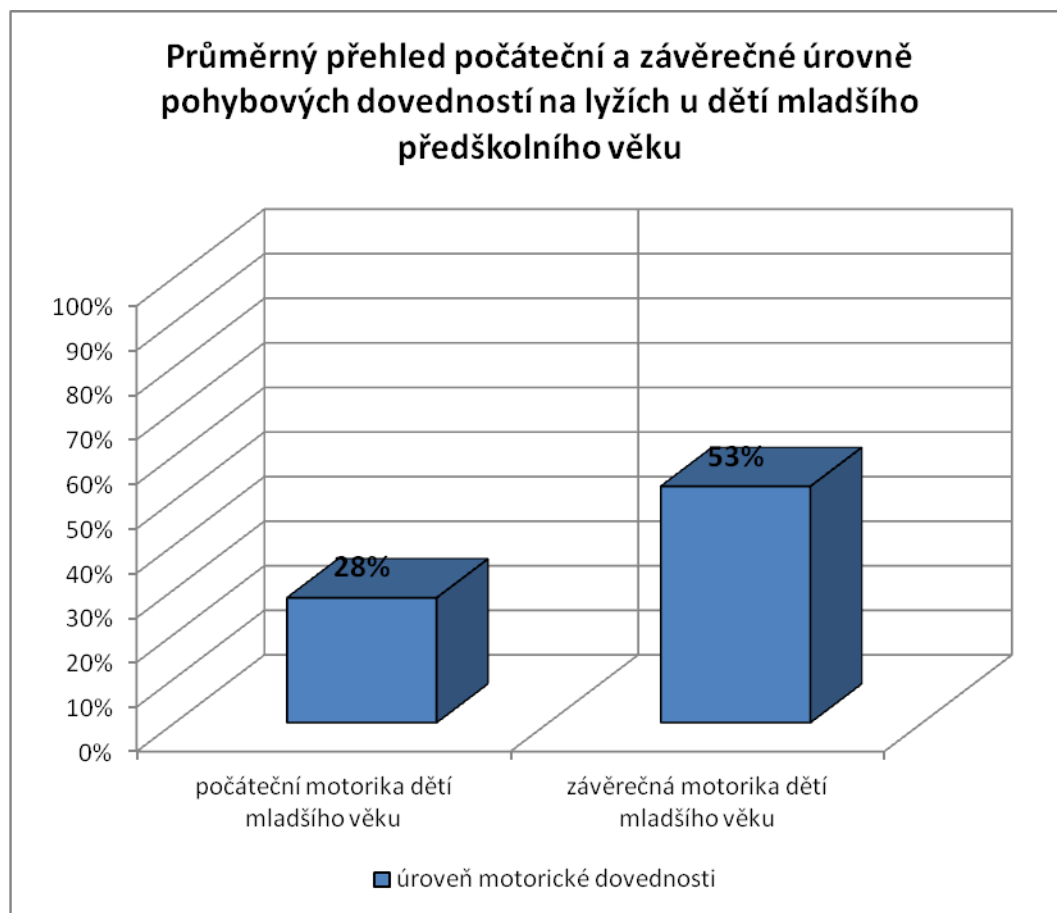
Obdobné výsledky se prokázaly i na jejím konci. Dítě s číslem **1** získalo nejvyšší body, prokázalo nejvyšší úroveň svých lyžařských dovedností v dané věkové kategorii. Dítě s číslem **5** opět zůstalo na nejnižší úrovni.

Přesto ale ani jedno z těchto dětí během motorického učení neudělalo největší pokrok ve smyslu zlepšení své úrovně lyžařských dovedností, takzvané křivce učení. Největší posun, a to o 3 ½ bodu, které se rovnají 35 %, udělalo dítě s číslem **6**. Oproti tomu děti s čísly **3, 4, 5** by vzhledem ke svému pomalejšímu tempu více potřebovaly individuální přístup před skupinovou výukou, svůj pokrok dokázaly zlepšit o 20 %.

Graf 2: Křivka učení – individuální pokroky dětí mladšího předškolního věku

Skupina dětí mladšího předškolního věku (3,5–4,3 let) svou počáteční lyžařskou dovednost prokázala na úroveň 28,3 % a závěrečnou na 53,3 %. Během pětidenního lyžařského výcviku došlo u dané skupiny průměrně o **25%** posun v úrovni motorické dovednosti na lyžích (Graf 3).

Graf 3: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí mladšího předškolního věku

2. kategorie - děti středního předškolního věku od 4,5 do 5,4 let

Tabulka 15: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí středního předškolního věku (4,5-5,4 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
7.	4,5	1	1	1	1	2
8.	4,9	2	1	2	1	3
9.	4,9	1	1	1	2	2,5
10.	4,11	3	3	3	2	5,5
11.	4,11	2	3	2	3	5
12.	5,0	2	1	2	1	3
13.	5,0	1	1	2	1	2,5
14.	5,4	2	2	2	3	4,5
Celkový počet bodů						28 = 35 %

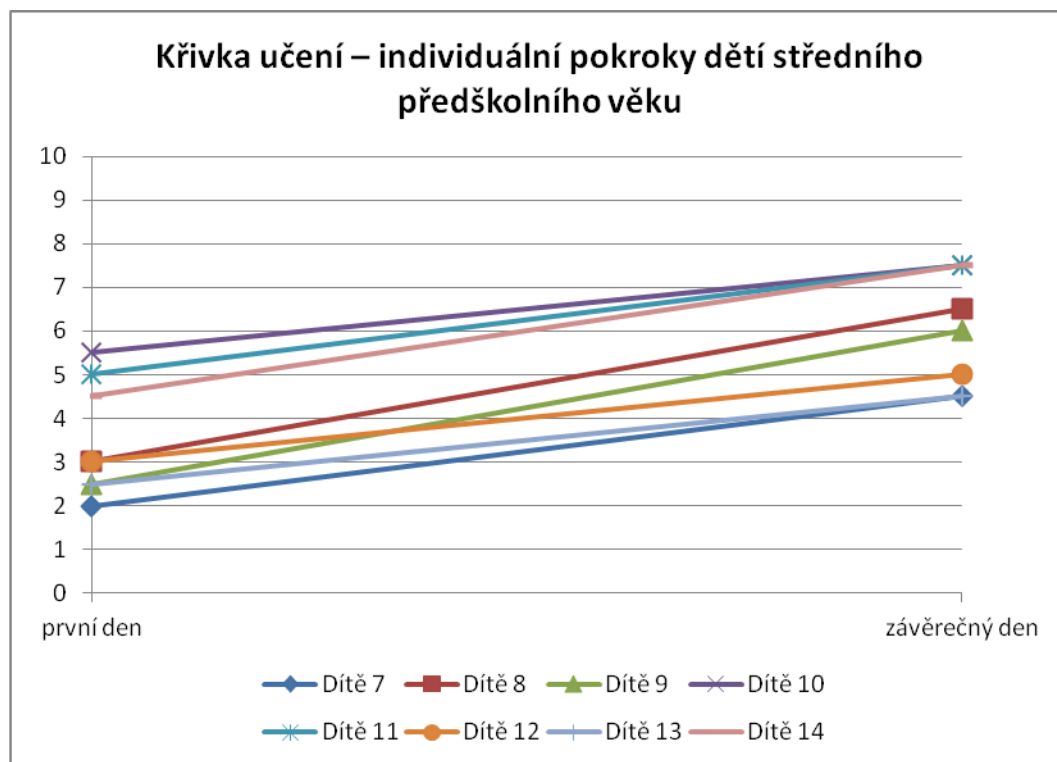
Ze skupiny dětí středního věku se na počátku nejzdatněji projevilo dítě s číslem **10**. Mělo pokročilou zkušenost díky svým rodičům, přestože lyžařský výcvik s MŠ absolvovalo poprvé. Oproti tomu dítě s číslem **7**, nejmladší člen dané věkové skupiny, se projevilo jako úplný začátečník bez jakýchkoli zkušeností, a proto i jeho úroveň pohybové dovednosti v dané koordinační aktivitě byla na nejnižší.

Tabulka 16: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí středního předškolního věku (4,5-5,4 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
7.	4,5	2	2	2	3	4,5
8.	4,9	3	3	4	3	6,5
9.	4,9	3	3	3	3	6
10.	4,11	4	4	4	3	7,5
11.	4,11	3	4	3	4	7,5
12.	5,0	3	2	3	2	5
13.	5,0	2	2	3	2	4,5
14.	5,4	3	4	4	4	7,5
Celkový počet bodů						49 = 61,25 %

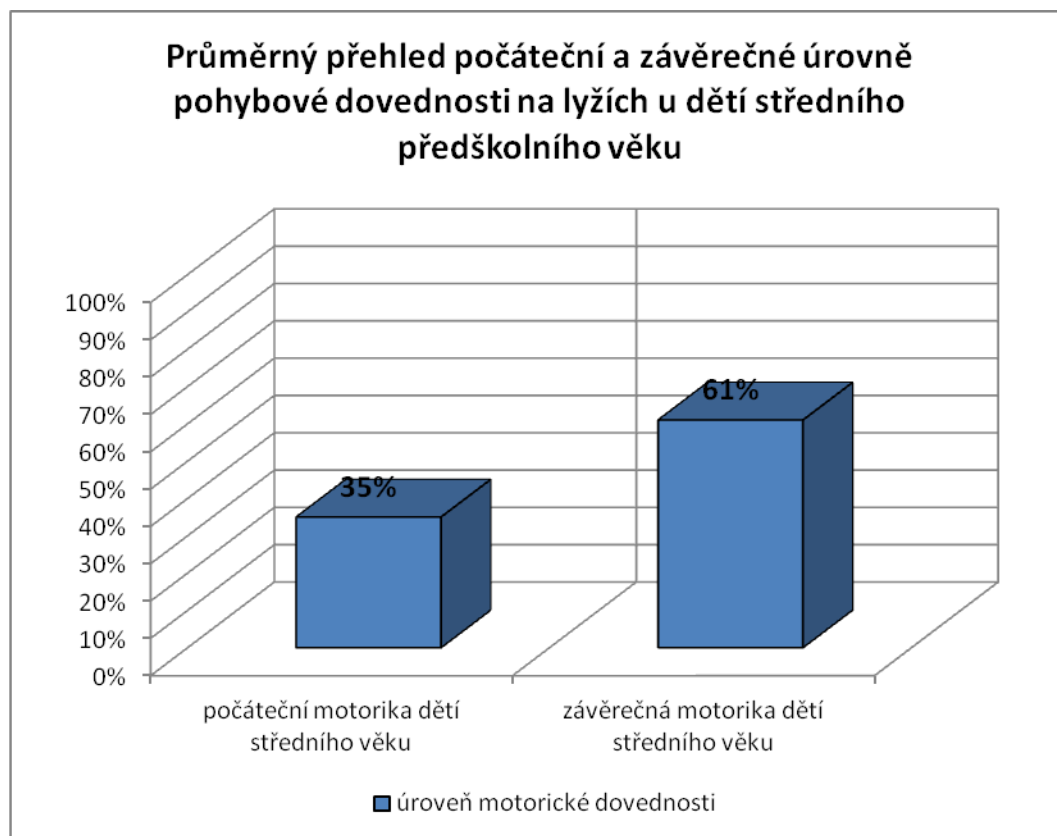
Z tabulky 16 jsou nepřehlédnutelné vyšší rozdíly v celkových výsledcích mezi jednotlivými dětmi. Odlišnost výsledků je v rozmezí až 3 bodů. Nejvyššího bodového hodnocení v závěru získaly děti s čísly **10, 11 a 14**, které měly nějakou počáteční zkušenost a i jejich věk je připravený k motorickému učení. Nižších výsledných bodů výtěžily děti **7 a 13**, které by určitě potřebovaly více individuálního přístupu a pomalejší tempo výuky.

Největší pokrok mezi vstupní a finální diagnostikou udělaly během výuky lyžování děti s čísly **8 a 9**, které se posunuly ve své pohybové úrovni o celých 35 %. Ty jsou pravděpodobně na vyšší vývojové úrovni, v optimálním období nastartované k motorickému učení a s dobrými individuálními nebo genetickými předpoklady k pohybovým dovednostem. Nejméně výraznou křivku učení mají děti s čísly **10, 12 a 13**. Dítě 10 se prokázalo na počátku i ve finále na nejvyšší pohybové úrovni, odpovídající jeho vývojovému stupni, a proto ani nemůže tak rychle postupovat. Oproti tomu děti 12 a 13, tvořící průměr v dané věkové kategorii, mohou vyžadovat pomalejší tempo učení.

Graf 4: Křivka učení – individuální pokroky dětí středního předškolního věku

Po součtu všech výsledných bodů jednotlivých dětí středního předškolního věku (4,5–5,4 let) jsem došla k výsledku 28 bodů, které se rovnají 35% počáteční úrovni zvládnutých pohybových dovedností na lyžích. Při posledním výukovém dnu děti prokázaly již naučené dovednosti na 61,3% úroveň. V lyžařském výcviku s mateřskou školou se děti dané věkové kategorie posunuly v průměru o **26,3 %** v motorické dovednosti na lyžích (Graf 5).

Graf 5: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí středního předškolního věku

3. kategorie - děti staršího předškolního věku od 5,6 do 6,4 let

Děti staršího předškolního věku jsou zdatné, samostatné i rychlejší v sebeobsluze, než tomu bylo u předchozích věkových kategorií. Zde jsme musely být již obezřetné, právě pro jejich rychlost pro objektivní hodnocení. Děti s bohatými zkušenostmi z opakujících se lyžařských výcviků neměly žádné problémy s pohybovou koordinační dovedností ani sebeobsluhou. Nejvyšší bodové hodnocení získalo dítě s číslem **20**, které absolvovalo tento kurz již podruhé a s rodiči hodně lyžuje v Čechách i v zahraničí. Opakem mu bylo dítě **16**, které se postavilo na lyže úplně poprvé.

Tabulka 17: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku (5,6-6,4 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
15.	5,6	3	3	4	3	6,5
16.	5,10	2	2	3	2	4,5
17.	5,10	4	3	4	4	7,5
18.	5,11	2	3	2	3	5
19.	6,1	3	3	3	3	6
20.	6,3	4	4	4	4	8
21.	6,4	4	3	4	3	7
22.	6,4	3	2	3	3	5,5
Celkový počet bodů						50 = 62,5 %

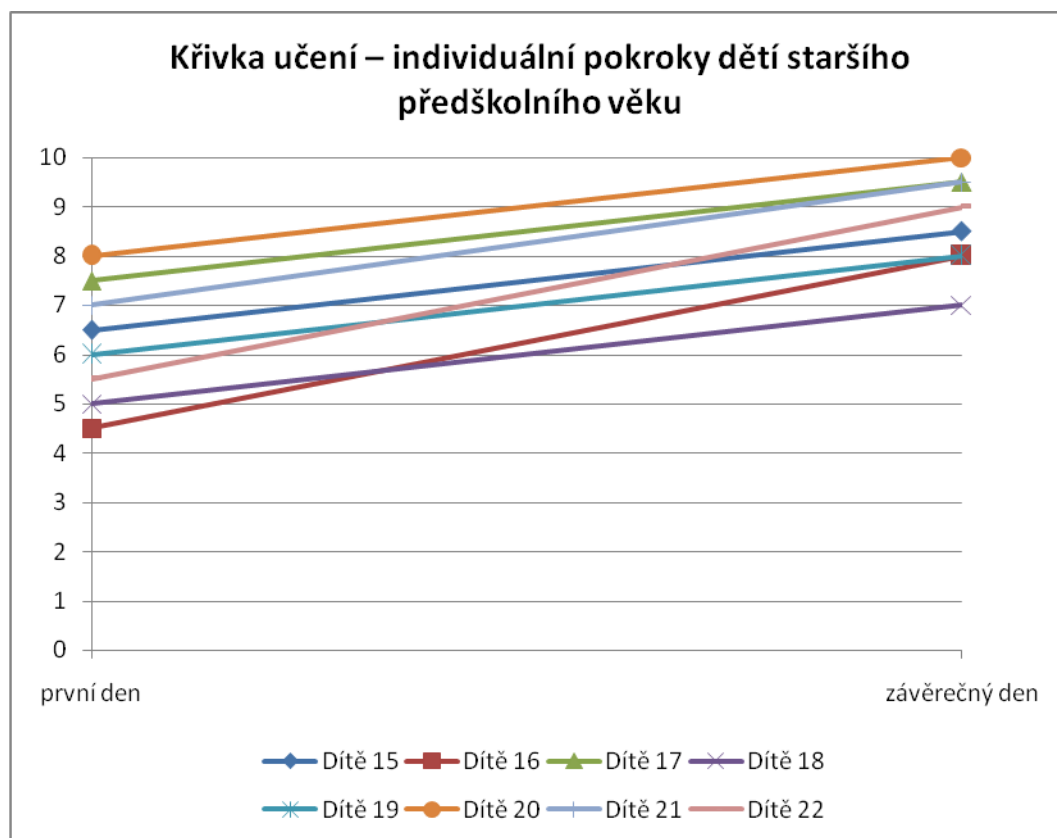
Tabulka 18: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku (5,6-6,4 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
15.	5,6	4	4	5	4	8,5
16.	5,10	4	4	4	4	8
17.	5,10	5	4	5	5	9,5
18.	5,11	3	3	4	4	7
19.	6,1	4	4	4	4	8
20.	6,3	5	5	5	5	10
21.	6,4	5	5	5	4	9,5
22.	6,4	4	4	5	5	9
Celkový počet bodů						69,5 = 86,87 %

V závěru na nejvyšší úroveň bodového hodnocení docílilo opět dítě **20**, které je učenlivé, pohybově nadané a v průběžném rozvoji pokračují i rodiče. Nejmenší bodové hodnocení v závěru dostalo dítě **18**, které lyžařský kurz nemohlo ze zdravotních důvodů absolvovat celý. Svému učení novým dovednostem na lyžích se věnovalo pouhé 3 dny.

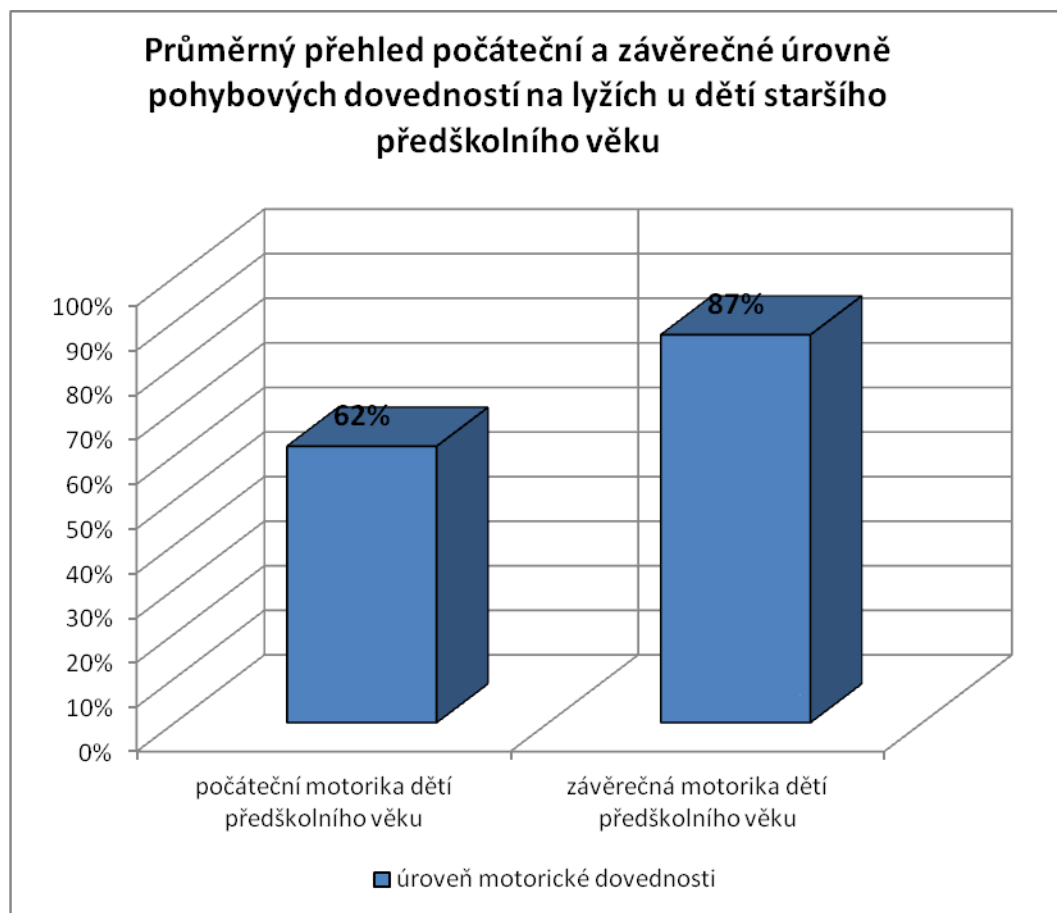
Největší postup učinilo dítě s číslem **22** a také **16**, které bylo na lyžařském kurzu poprvé a v úvodu dostalo nejnižší bodové hodnocení. Vzhledem k danému věku je dítě maximálně připravené pro učení novým dovednostem a schopné se maximálně

soustředit. Svou míru pohybových dovedností obě děti posunuly o 35 % výše. Větší polovina dětí se nacházela již na vyšší úrovni motorických dovedností, které se dalším procvičováním mohly ještě rozvíjet, ale ne už v takové míře. Jejich zdokonalení se na křivce učení prokázalo v mírném postupu a to o 20 %. Jedná se o děti s čísly **15, 17, 18, 19, 21**.

Graf 6: Křivka učení – individuální pokroky dětí staršího předškolního věku

U dětí staršího předškolního věku (5,6–6,4 let) jsou již viditelné předchozí zkušenosti s lyžováním. Napomáhají tomu pravidelné zimní kurzy pořádané mateřskou školou, ale i samotní rodiče. V úvodu se v průměru tato věková kategorie nacházela na úrovni 62,5 % zvládnutých pohybových dovedností. V závěru své dovednosti zdokonalily až na míru 86,9 %, čímž došlo během pětidenního lyžařského výcviku téměř o **24,4%** posun v motorické dovednosti na lyžích (Graf 7).

Graf 7: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku

4. kategorie - děti předškolního věku s OŠD od 6,5 do 6,8 let.

Všechny děti předškolního věku s odkladem školní docházky hodnocené v tabulce 16 měly absolvovat lyžařský výcvik s MŠ podruhé, nebo dokonce potřetí. Jejich zkušenosti i již naučené dovednosti na lyžích se projevily během prvního dne. Nejlépe bodové hodnocení vyšlo dítěti s číslem **24**, které zastupovalo první oddíl lyžařů s pokročilými dovednostmi. Slabší výsledek na začátku vykazalo dítě **23**, které se sice zúčastnilo kurzu na lyžích podruhé, ale opět bylo zařazeno mezi začátečníky. První kurz nedokončilo ze zdravotních důvodů a poté ani rodiče v dalším rozvoji a osvojení lyžařské dovednosti nepokračovali.

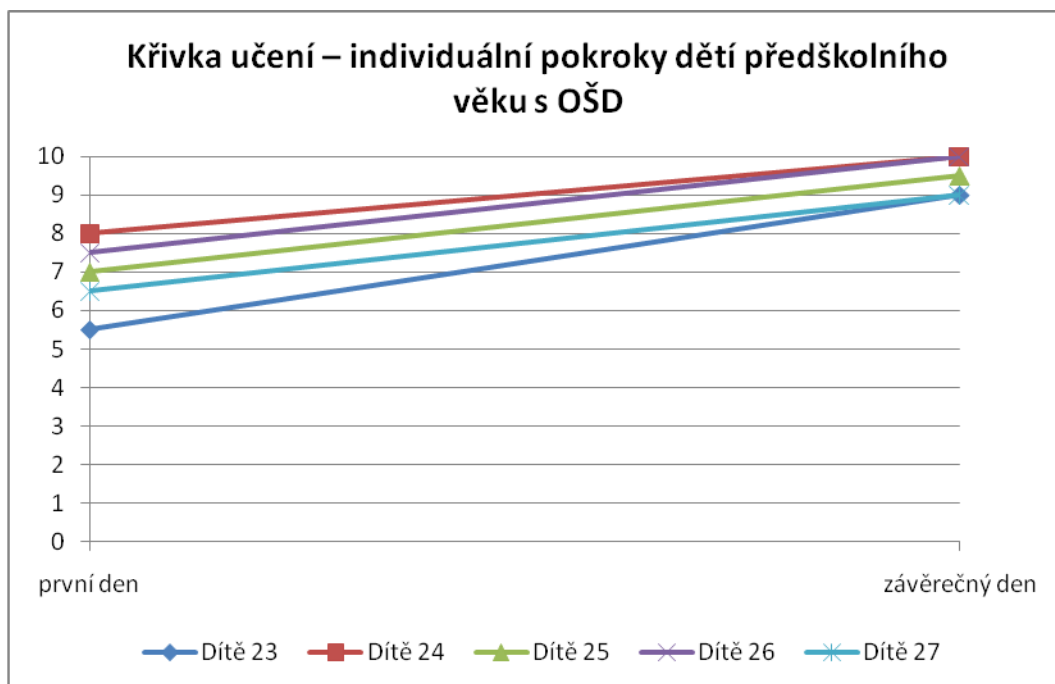
Tabulka 19: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky (6,5–6,8 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
23.	6,5	3	2	3	3	5,5
24.	6,6	4	4	4	4	8
25.	6,7	3	4	3	4	7
26.	6,8	4	4	3	4	7,5
27.	6,8	3	3	3	4	6,5
Celkový počet bodů						34,5= 69 %

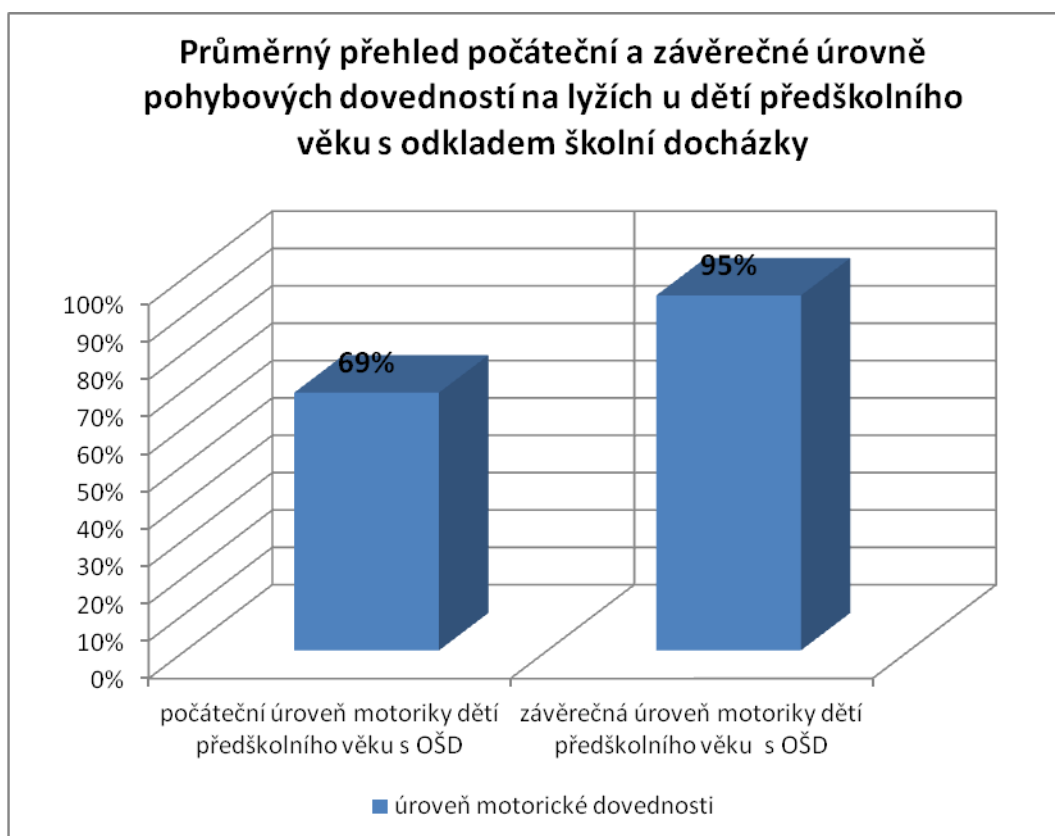
Tabulka 20: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky (6,5-6,8 roků)

Číslo dítěte	Věk dítěte	Pohybová dovednost a koordinace (A)	(B)	Sebeobsluha (A)	(B)	Průměrný výsledek
23.	6,5	5	4	5	4	9
24.	6,6	5	5	5	5	10
25.	6,7	4	5	5	5	9,5
26.	6,8	5	5	5	5	10
27.	6,8	4	5	4	5	9
Celkový počet bodů						47,5 = 95 %

V závěrečném hodnocení dokázaly dojít na nejvyšší možnou úroveň pohybových dovedností dvě děti s čísly **24** a **26**. Nejvíce uspělo dítě **23**, které znovu téměř od úplných začátků posunulo své naučené dovednosti na lyžích o úroveň 35 % až k samostatnému sjíždění svahu. Nejmenší posun se prokázal u nejzdatnějšího dítěte v lyžařských dovednostech s číslem **24**, kterému do daného stropu maximální dosažené úrovně chybělo pouhých 20 %.

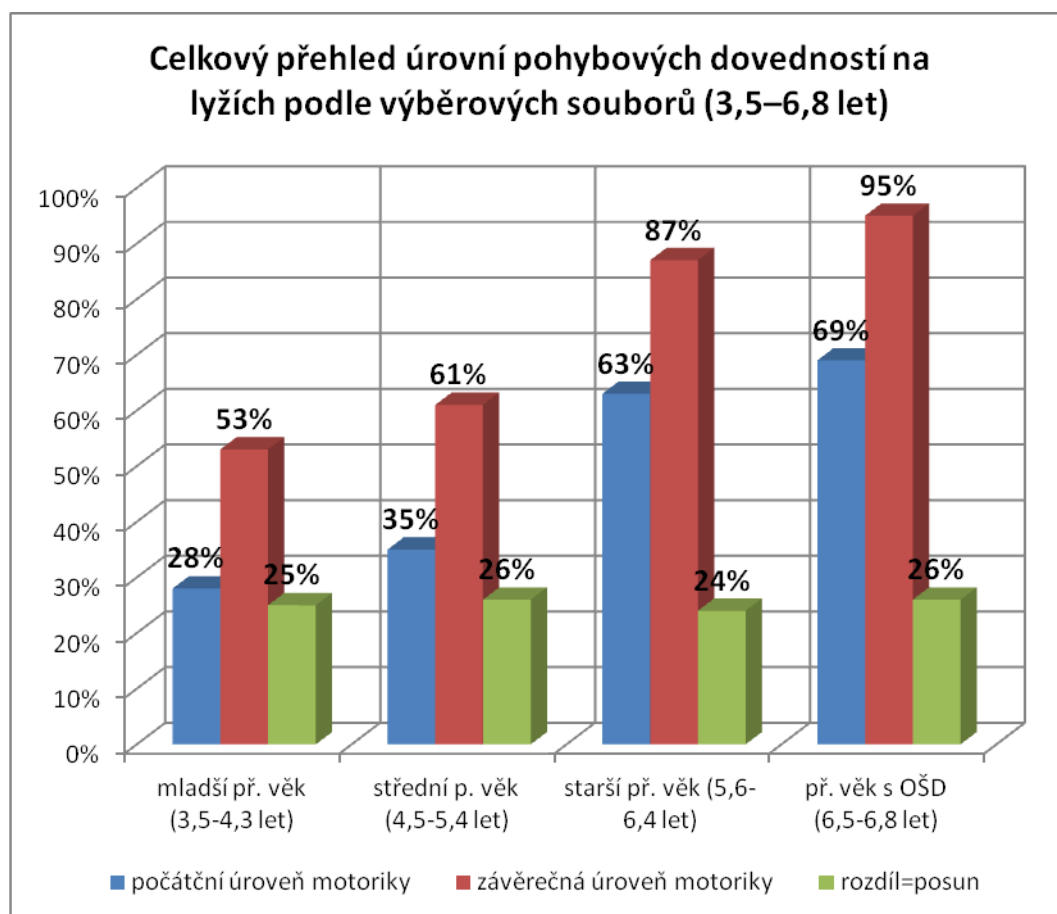

Graf 8: Křivka učení – individuální pokroky dětí předškolního věku s OŠD

Graf 9: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky

U dětí předškolního věku s odkladem školní docházky (6,5–6,8 let) došlo během pětidenního lyžařského výcviku o **26%** úroveň zlepšení motorické dovednosti na lyžích. Jejich úroveň lyžařské dovednosti byla na začátku na 69 % a v závěru stoupla až na 95 % (Graf 9).

Graf 10: Celkový přehled úrovní pohybových dovedností na lyžích podle výběrových souborů (3,5–6,8 let)

Na grafu (č. 10) je viditelně přehledné, jak je celková úroveň pohybové dovednosti na lyžích rozdílná ve věku dítěte. Děti mladšího a středního předškolního věku mají malé či téměř žádné zkušenosti s lyžováním, proto jejich lyžařské dovednosti jsou na počátku na nízké úrovni, začínaly na 28–35 %. Oproti tomu děti staršího předškolního věku a děti s OŠD již v dnešní době většinou za sebou nějakou zkušenost mají a proto jejich úroveň lyžařských dovedností začínala až na 63–69 %. Děti prvních dvou věkových kategorií také dosáhly nižších konečných výsledků (53–61 %), než děti ve starším předškolním věku (87–95 %). Všechny čtyři věkové skupiny byly též sledovány a hodnoceny v dosažené rozdílnosti mezi prvním a posledním dnem. Ani u jedné skupiny věkové kategorie se neprokázala větší zvládnutá motorická dovednost

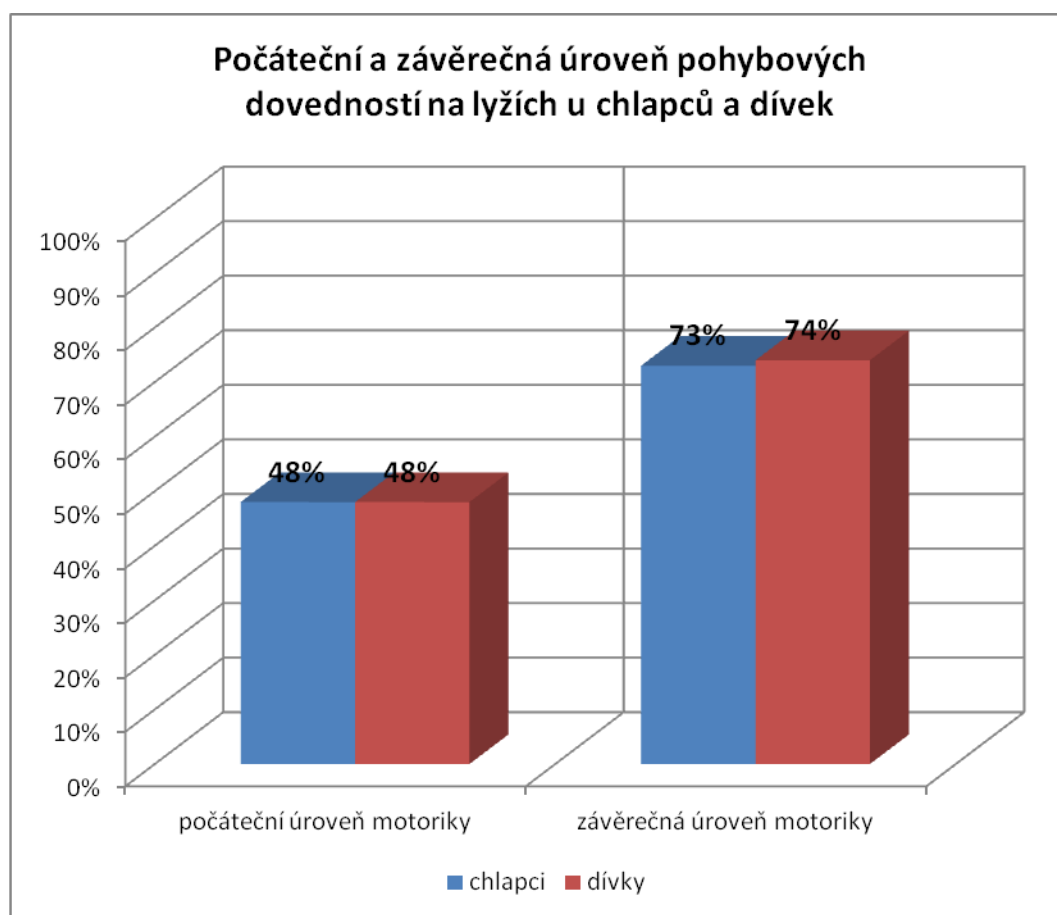
na lyžích oproti jiným skupinám. Všechny věkové kategorie jsou v tomto téměř vyrovnané, jejich pokrok v učení dovednosti na lyžích dosahoval 24–26% posun, výsledky vychází ze vstupní a finální diagnostiky.

6.3 Úroveň lyžařských dovedností u předškolních dětí podle pohlaví

Základní soubor byl též rozdělen na dvě skupiny podle pohlaví dětí. Lyžařského výcviku s MŠ se ve školním roce 2010/11 zúčastnilo:

1. podskupina - 14 chlapců (52 %)
2. podskupina - 13 dívek (48 %).

Jedná se o dvě bezmála stejně početné skupiny. Úroveň počáteční i závěrečné motorické dovednosti na lyžích se prokázala mezi chlapci a dívkami předškolního věku takřka bez rozdílu.

Graf 11: Počáteční a závěrečná úroveň pohybových dovedností na lyžích u chlapců a dívek

Na začátku lyžařského výcviku čtrnáct chlapců předškolního věku získalo z kritérií obou tabulek (č. 1–2) celkem 67 bodů, které výsledně ukazují na jejich 47,85% zvládnutou úroveň pohybových dovedností na lyžích.

Oproti tomu třináct dívek stejného věku dosáhlo celkem 62,5 bodů, kterými v průměru dorovnaly úroveň lyžařských dovedností na rovných 48 %. Počáteční rozdíl **0,15%** je mezi oběma skupinami natolik nepatrný, že výsledek můžeme považovat za shodný.

Na konci lyžařského výcviku chlapci vytěžili ze své pohybové dovednosti na lyžích 102 bodů, kterými dosáhli motorické úrovně v průměru na 72,85 %. Třináct dívek se ukázalo nepatrně dovednější, se získanými 96 body se posunuly až na 73,84% úroveň. Finální rozdíl 0,99 % mezi oběma skupinami je trochu vyšší než ten počáteční 0,15 %, přesto není dostatečný na prokázání rozdílnosti v motorické dovednosti na lyžích mezi pohlavím v předškolním věku. Maximální rozdíl v měřitelné změně úrovně pohybových dovedností na lyžích mezi chlapci a dívkami činí 0,84 % (Příloha 1).

6.4 Stupeň závislosti mezi počáteční a závěrečnou dovedností na lyžích při ordinálním měření

Spearmanův koeficient pořadové korelace je statický postup, který se využívá v případech, kdy nás zajímá, jak těsně spolu souvisí dva jevy. Výpočet objasnil výzkumné šetření, ve kterém jsem zjišťovala, jak těsný je vztah mezi počáteční zkušeností s lyžováním a závěrečnou dovedností na lyžích u předškolních dětí.

Do tabulky 21 jsem zaznamenala výsledný počet bodů seřazený od nejvyššího po nejnižší, které děti získaly z pozorování úrovně motorické dovednosti na lyžích během prvního a posledního dne lyžařského výcviku. Získaná data jsem převedla na pořadí od 1 do 27 u obou výsledných bodů a dále vypočítala rozdíl mezi oběma pořadími d a hodnotu d^2 . Na výpočet Spearmanova koeficientu pořadové korelace existuje vzorec:

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot \sum d^2}{n \cdot (n^2 - 1)} \text{ (Chráška, 2007).}$$

Tabulka 21: Výsledné počty bodů podle Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Číslo dítěte	Výsledný počet počátečních bodů	Pořadí podle počáteční dovednosti na lyžích	Výsledný počet závěrečných bodů	Pořadí podle závěrečné dovednosti na lyžích	d	d^2
20.	8,0	1,5	10,0	2,0	- 0,5	0,25
24.	8,0	1,5	10,0	2,0	-0,5	0,25
26.	7,5	3,5	10,0	2,0	1,5	2,25
17.	7,5	3,5	9,5	5,0	-1,5	2,25
25.	7,0	5,5	9,5	5,0	0,5	0,25
21.	7,0	5,5	9,5	5,0	0,5	0,25
28.	6,5	7,5	9,0	8,0	-0,5	0,25
15.	6,5	7,5	8,5	10,0	-2,5	6,25
19.	6,0	9,0	8,0	11,5	-2,5	6,25
23.	5,5	11,0	9,0	8,0	3,0	9,00
22.	5,5	11,0	9,0	8,0	3,0	9,00
10.	5,5	11,0	7,5	14,0	-3,0	9,00
18.	5,0	13,5	7,0	16,0	-2,5	6,25
11.	5,0	13,5	7,5	14,0	-0,5	0,25
16.	4,5	15,5	4,5	11,5	4,0	16,00
14.	4,5	15,5	4,5	14,0	1,5	2,25
1.	4,0	17,0	6,5	17,5	-0,5	0,25
12.	3,0	19,5	5,0	22,5	-3,0	9,00
8.	3,0	19,5	6,5	17,5	2,0	4,00
2.	3,0	19,5	6,0	20,0	-0,5	0,25
3.	3,0	19,5	5,0	22,5	-3,0	9,00
13.	2,5	23,5	4,5	25,0	-1,5	2,25
9.	2,5	23,5	6,0	20,0	3,5	12,25
4.	2,5	23,5	4,5	25,0	-1,5	2,25
6.	2,5	23,5	6,0	20,0	3,5	12,25
7.	2,0	26,5	4,5	25,0	1,5	2,25
5.	2,0	26,5	4,0	27,0	-0,5	0,25

$\Sigma 124$

Pro výpočet r_s (Spearmanova koeficientu pořadové korelace), musíme znát n (počet srovnávaných dvojic hodnot - počet dětí) a d (rozdíl pořadí pro jednu dvojici hodnot). Po dosazení příslušných hodnot do uvedeného vzorce dostávám:

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot 124}{27 \cdot (27^2 - 1)} = 0,962$$

Koeficient pořadové korelace může nabývat hodnot od 0 do ± 1 , čímž těsnější je vztah mezi srovnávanými jevy, musí se přibližovat hodnotě 1 a naopak 0 vypovídá o nijakém vztahu. Výsledek potvrdil mé výzkumné šetření, že těsnost vztahu mezi počáteční zkušeností s lyžováním a dosahující motorickou dovedností na konci lyžařského výcviku je možno v daném případě hodnotit jako „velmi vysoká závislost“ (Tab. 22).

Tabulka 22: Přibližná interpretace hodnot korelačního koeficientu (Chráska, 2007, s. 105)

Koeficient korelace	Interpretace
$r = 1$	naprostá závislost (funkční závislost)
$1,00 > r \geq 0,90$	velmi vysoká závislost
$0,90 > r \geq 0,70$	vysoká závislost
$0,70 > r \geq 0,40$	střední (značná) závislost
$0,40 > r \geq 0,20$	nízká závislost
$0,20 > r \geq 0,00$	velmi slabá závislost
$r = 0$	naprostá nezávislost

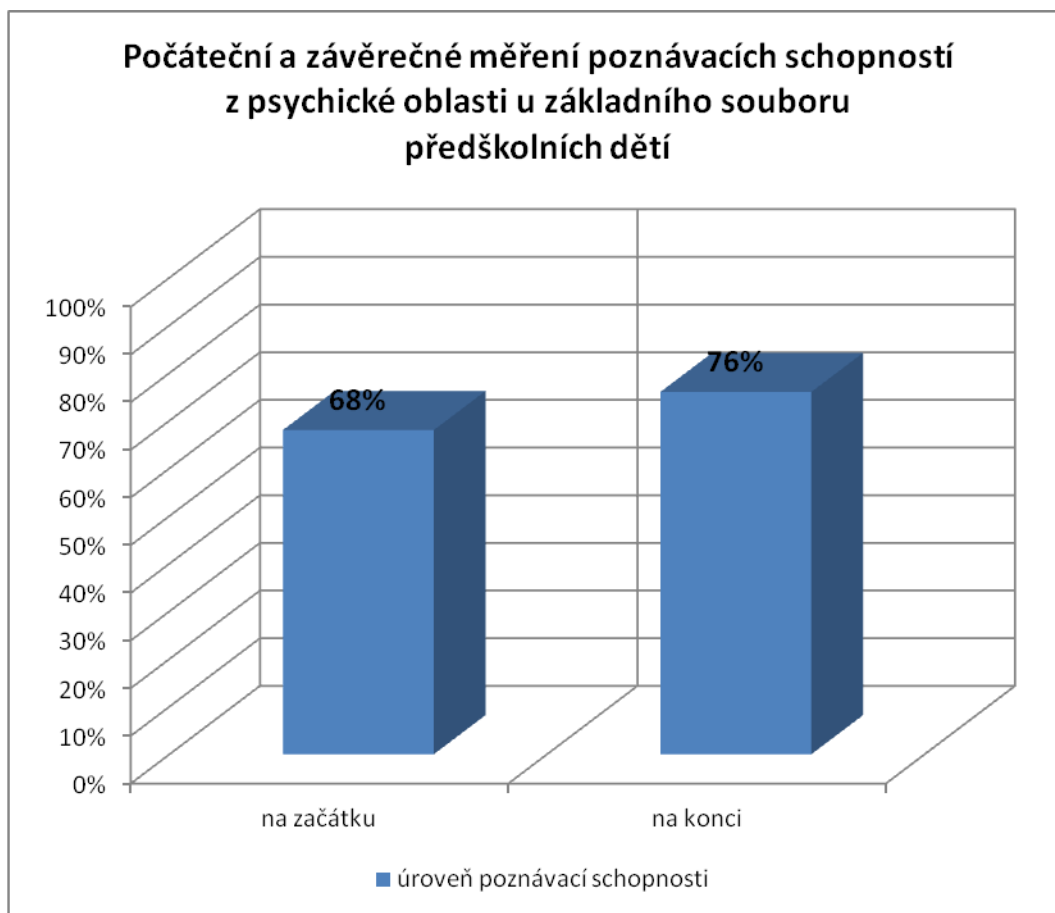
6.5 Motorika, psychika a socializace u dětí při nácviku lyžích

Na začátku lyžařského výcviku jsem pozorovala u všech zúčastněných dětí předškolního věku kromě úrovně motorické dovednosti na lyžích i poznávací schopnosti a interpersonální stránku osobnosti dítěte podle tabulek 3 – 4. Individuální výsledky i posuny jsou zapsány v záznamovém archu (Příloha 2). Z poznávacích schopností, které patří do psychické oblasti, šlo o měření pozornosti, soustředění, paměti a vnímání. Ze socializace neboli oblasti interpersonální, jsem sledovala navazování kontaktů a dorozumívání s dospělým, komunikaci s dětmi a zařazení do skupiny.

Z celkového počtu 135 bodů jsem u základního souboru naměřila na začátku lyžařského výcviku u poznávacích schopností 92 bodů, které dosáhly na 68,14 % a u socializace 105 bodů, jenž činí 77,77 %. Diagnostické výsledky jsou na počátku vysoké, přesto mě nepřekvapily. V předškolním období jsou děti hodně hravé, ale i učenlivé. Pozornost, soustředění, paměť i vnímání si děti rozvíjejí denně a při mnoha aktivitách, ať řízených či spontánních. Ani zařadit se do skupiny lyžařů či dorozumívání mezi sebou pro ně nebyl problém, protože se pravidelně setkávají ve společných prostorách mateřské školy.

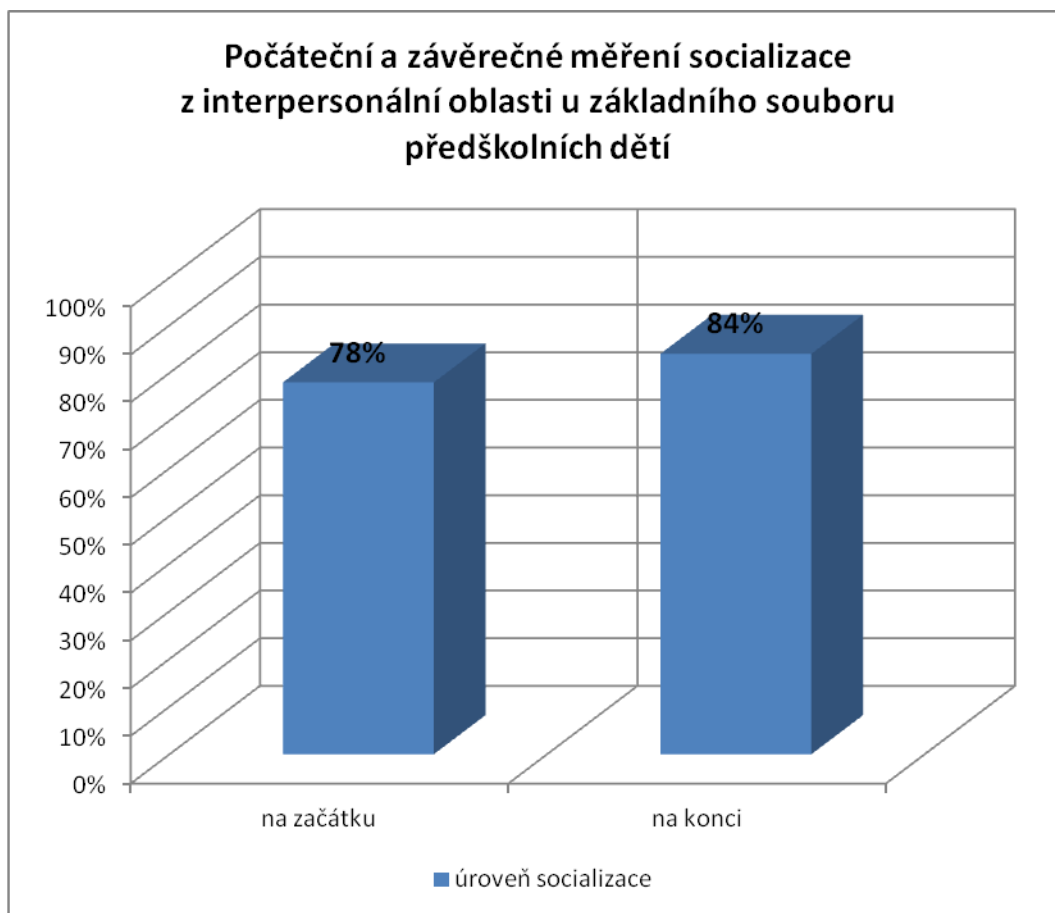
Na konci lyžařského výcviku došlo u menšiny dětí k jednostupňovému posunu, ostatní však zůstaly na stejné úrovni. U poznávacích schopností jsem součtem došla k číslu 103, což činí 76,29 % a v oblasti interpersonální k výsledku 114 bodů, které se rovnají 84,44 %.

Přehled počáteční a závěrečné úrovně motoriky u předškolních dětí lze nalézt v kapitole 6.1 (Graf 1).

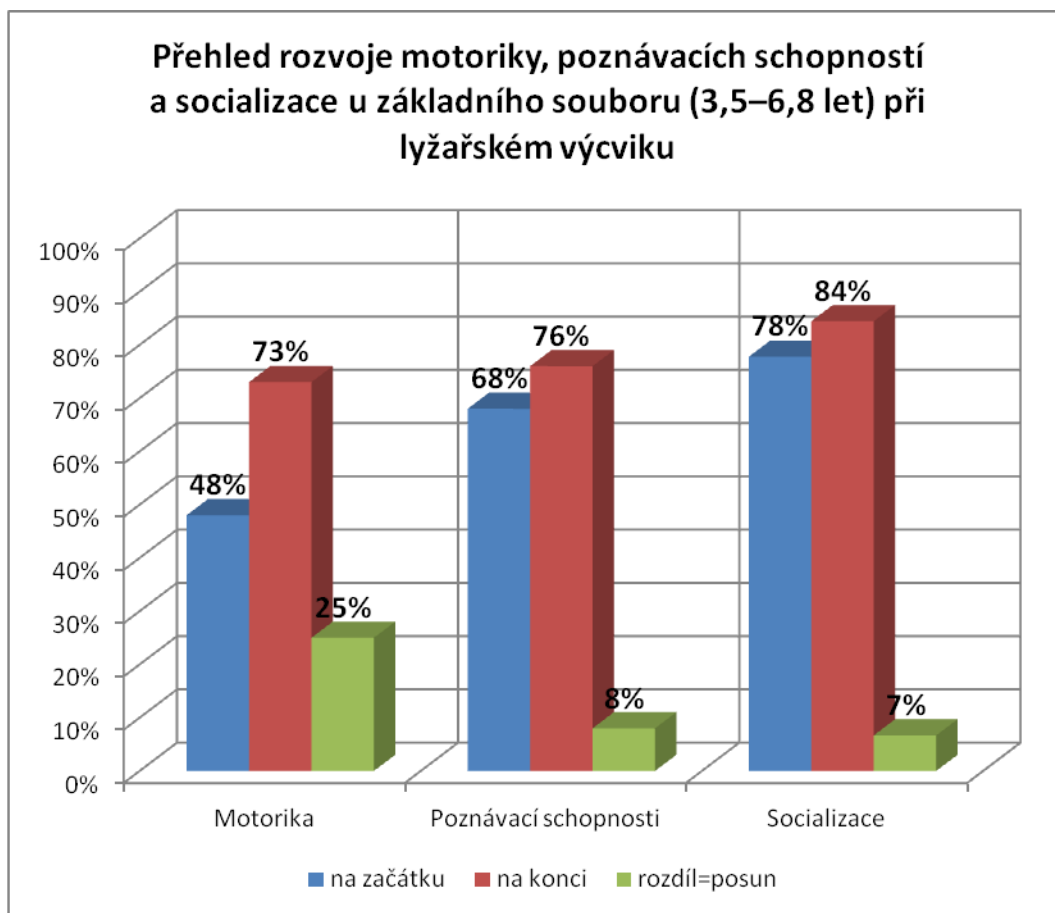
Graf 12: Počáteční a závěrečné měření poznávacích schopností z psychické oblasti u základního souboru předškolních dětí

K závěru jsem došla rozdílem obou výsledků. Své poznávací schopnosti si díky výuce lyžování skupina předškolních dětí posunula v průměru o **8,15 %** (Graf 12).

Graf 13: Počáteční a závěrečné měření socializace z interpersonální oblasti u základního souboru předškolních dětí

Pět dní je krátká doba na to, aby v předškolním věku došlo k vyššímu rozvoji těchto životních kompetencí. Obdobně na tom je oblast interpersonální, u které došlo jen k **6,67%** rozdílu mezi počátečním a závěrečným dnem lyžařského výcviku (Graf 13).

Graf 14: Přehled rozvoje motoriky, poznávacích schopností a socializace u základního souboru (3,5–6,8 let) při lyžařském výcviku

6.6 Srovnání výsledků výzkumu s pilotáží

Předvýzkum jsem uskutečnila v předešlém školním roce 2009/2010 na stejné mateřské škole „Sídliště“ v Liberci. Pozorovací skupinou se stalo 18 předškolních dětí ve věkovém rozmezí od 4,4 do 6,7 roků. Lyžařský výcvik se konal na Dobré Vodě v Jablonci nad Nisou, kde měly děti k nácviu lyžařských dovedností dvě sjezdovky o délkách 400 m, pomový vlek a tažné lano pro úplné začátečníky.

Pro srovnání výsledků jsem vybrala z výše uvedených hlavních úkolů.

Ú1: Srovnat výsledky úrovně pohybových dovedností na lyžích u kontrolovaných výběrů na začátku i na konci lyžařského výcviku a porovnat shodu.

Ú2: Porovnat shodu výsledků úrovní lyžařských dovedností u čtyř věkových kategorií předškolních dětí.

Ú3: Porovnat shodu výsledků úrovně lyžařských dovedností mezi chlapci a dívkami.

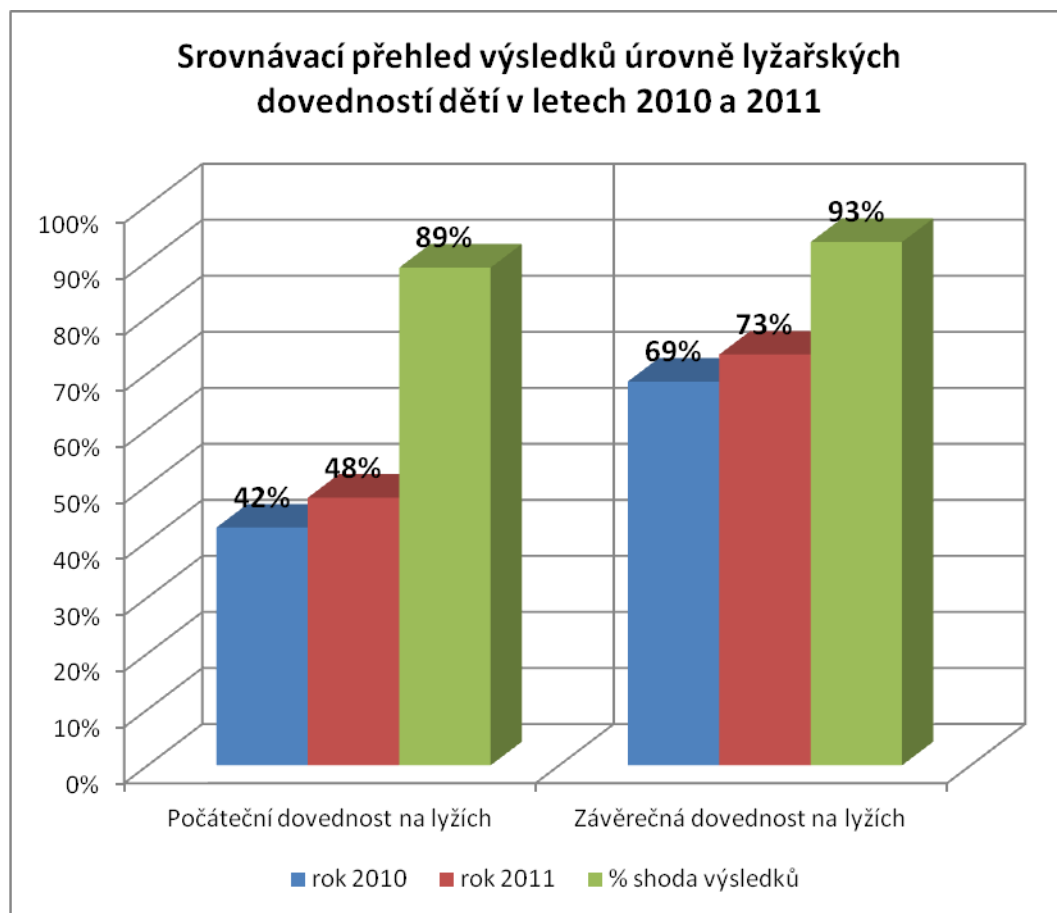
Ú4: Porovnat shodu výsledků stupně závislosti mezi počáteční zkušeností a závěrečnou dovedností na lyžích pomocí ordinálního měření.

Ú5: Porovnat shodu výsledků v posunu u motoriky, poznávacích schopností a stránky interpersonální.

Ú6: Zjistit, nakolik se posunula úroveň lyžařských dovedností u jednotlivých dětí, které absolvovaly lyžařský výcvik dvakrát po sobě (během pilotáže i hlavního výzkumu).

Ad Ú1: Pozorovací úroveň pohybových dovedností u dětí v daném předvýzkumu byla hodnocena pomocí shodných kritérií, pětistupňové škálovací tabulky (č. 1 - 2), která měla též úlohu zkušební.

Počáteční úroveň lyžařských dovedností u celého základního souboru prokázala průměrnou 42,44% zkušenost s lyžováním. Na konci lyžařského výcviku děti prokázaly 68,5% úroveň pohybové dovednosti na lyžích. Své motorické dovednosti na lyžích si v průměru skupina předškolních dětí zdokonalila o **26 %**. Výsledky v porovnání úrovně motorických dovedností na lyžích u kontrolovaných výběrů předškolního věku jsou značně podobná. Jejich shoda je na počátku lyžařského výcviku **89 %** a na jeho konci dokonce **93 %** (Graf 15). Úspěch shodnosti tohoto úkolu mě utvrzuje ve správně zvoleném způsobu diagnostiky.

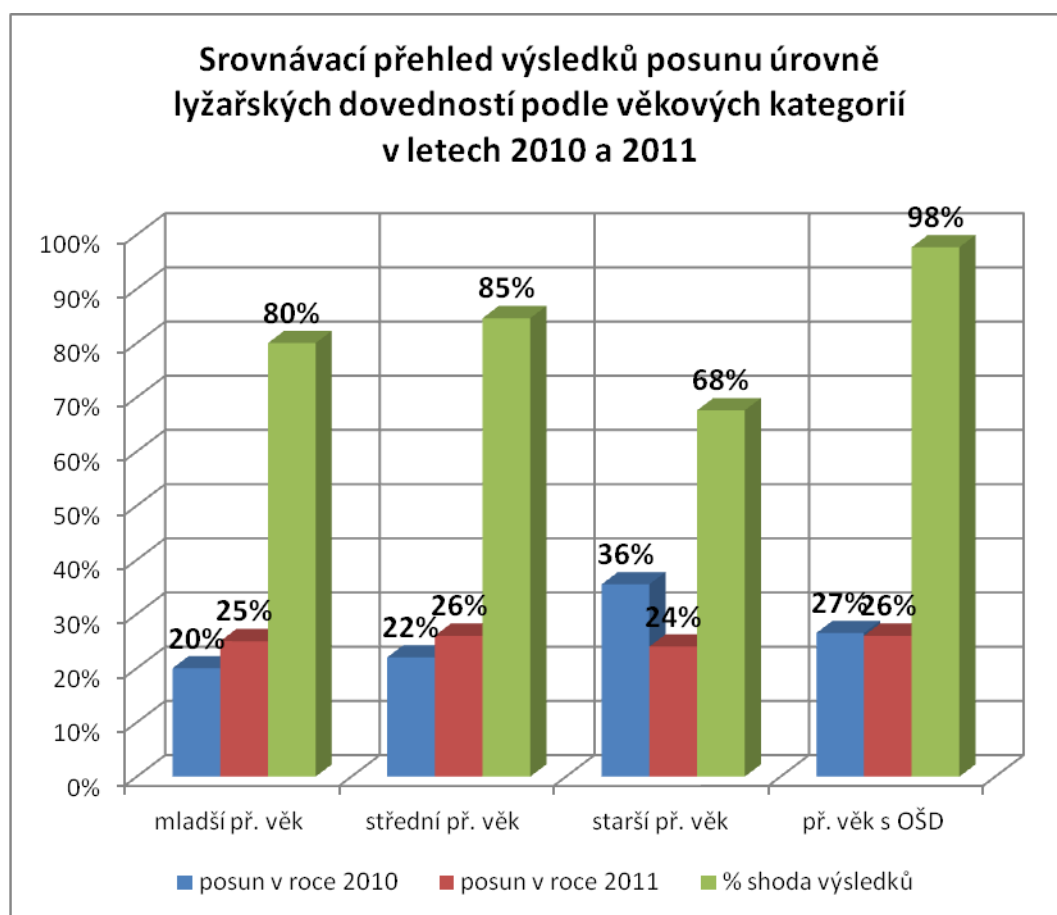
Graf 15: Srovnávací přehled výsledků úrovně lyžařských dovedností dětí v letech 2010 a 2011

Ad Ú2: Rozdělení základního souboru na čtyři věkové kategorie bylo i v pilotáži zachováno. Vyrovnanost v početnosti byla v daných kategoriích ale již velmi rozdílná. Nejmenší zastoupení, jedno dítě, měla kategorie mladšího předškolního věku (do 4,5 let). Naopak největší skupinu tvořila kategorie staršího předškolního věku (5,6-6,5 let), která měla devět dětí. Hůře se mi tím některé výsledky v pilotáži průměrovaly. Domnívám se, že tímto došlo k větší rozdílnosti mezi jednotlivými věkovými kategoriemi u měření rozvoje pohybových dovedností na lyžích. Zde přímo výsledky ukazují na 15% rozdílnost mezi mladší a starší předškolní věkovou kategorií, ale musím brát v úvahu, že nelze srovnávat průměrný výsledek jednoho proti devíti dětem. Přesto jsem postavila hypotézu č. 2 na rozdílnosti ve smyslu zlepšení úrovně pohybových dovedností na lyžích mezi singulárními věkovými skupinami, která se v pilotáži potvrdila, ale v hlavním výzkumu nikoli.

Tabulka 23: Celkový přehled úrovně pohybových dovedností na lyžích a jejich posunu v jednotlivých věkových kategoriích předškolního období z pilotáže

Věková kategorie	Úroveň na začátku lyžařského výcviku	Úroveň na konci lyžařského výcviku	Rozdíl v posunu
Mladší předškolní věk	20 %	40 %	20 %
Střední předškolní věk	42 %	64 %	22 %
Starší předškolní věk	54,44 %	90 %	35,56 %
Předškolní věk s OŠD	53,33 %	80 %	26,67 %

Výsledky shodnosti jsou až na kategorii staršího předškolního věku vysoké, splňující minimální 80% shodu (Graf 16). Největší shodnost se však projevila u skupiny dětí s odkladem školní docházky, kterou dělilo pouze 1 %.

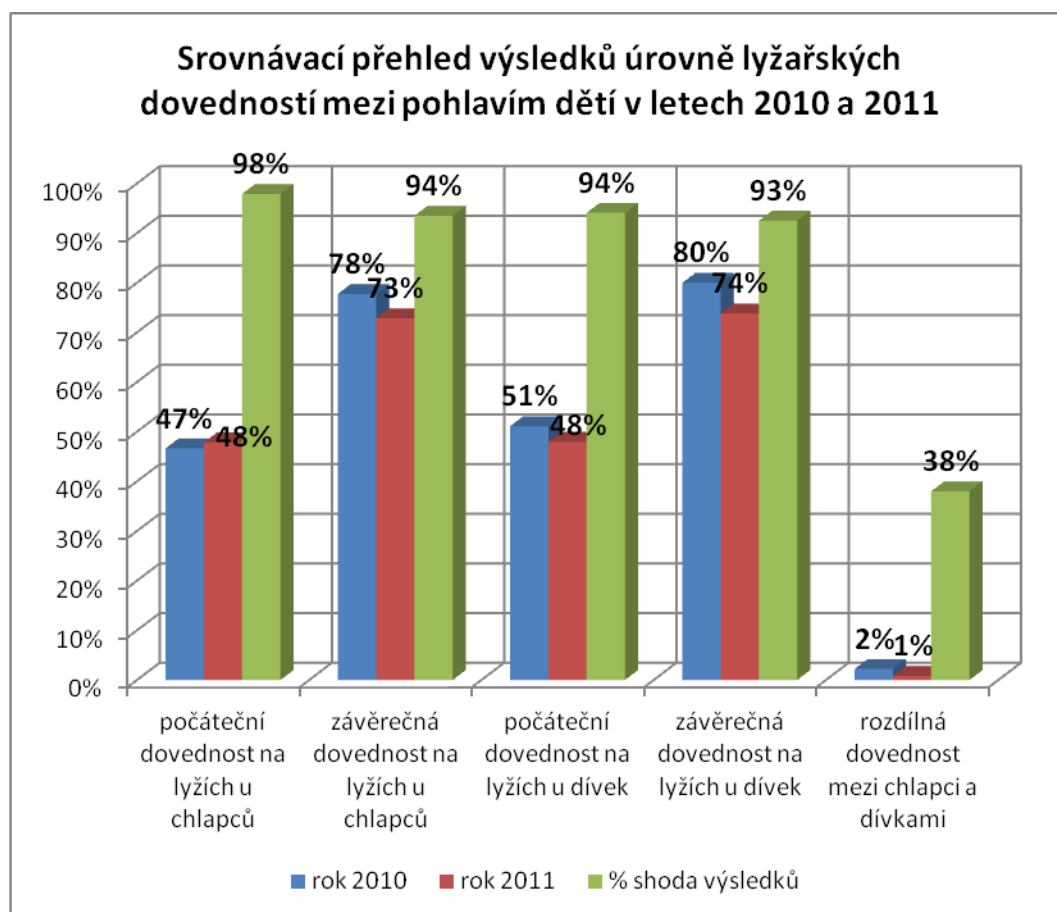

Graf 16: Srovnávací přehled výsledků posunu úrovně lyžařských dovedností podle věkových kategorií v letech 2010 a 2011

Ad Ú3: Lyžařská dovednost u chlapců a dívek vyšla obdobně jako v hlavním výzkumu. Ze základního souboru se zúčastnilo lyžařského výcviku devět dívek jako chlapců, tudíž jejich výsledky byly rovnocenné. Analogická čísla projevují shodu mezi

chlapci a dívkami, přesto nepatrný rozdíl mi v obou výzkumech vyšel lépe ve prospěch dívek. Lyžařskou dovednost jsem na začátku u chlapců vypožadovala na úrovni 46,66 %, kdežto u dívek se projevila až na 51,11 %. Na konci lyžařského výcviku chlapci se 77,77% zvládnutou dovedností na lyžích opět zaostávali za dívkami, které dorovnaly svou míru na rovných 80 %.

Z obou výzkumů vstupního i finálního pozorovacího měření mi vyšla čísla, která prokazují více než 90% shodu (Graf 17). Jediná větší odlišnost se prokázala mezi samotným rozdílem v pohlaví. Přestože difference mezi chlapci a dívkami není až tak velká, shodnost výsledků výzkumu a pilotáže se prokázala jen na **37,84 %**. Jak jsem zmínila výše, dívky měly nepatrně lepší výsledky než chlapci. Oproti výzkumu, kde jejich zprůměrovaný rozdíl činil pouhých **0,84 %**, tak v předešlém roce dívky převyšovaly své dovednosti o **2,22 %**.

Graf 17: Srovnávací přehled výsledků úrovně lyžařských dovedností mezi pohlavím dětí v letech 2010 a 2011

Ad Ú4: Úkolem výzkumného šetření bylo prokázat, jak těsný je vztah mezi počáteční zkušeností s lyžováním a závěrečnou dovedností na lyžích u předškolních dětí. Před dosazením hodnot do vzorce Spearmanova koeficientu pořadové korelace jsem vyplnila tabulku (č. 24) a poté došla k výsledku 0,811.

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot 184}{18 \cdot (18^2 - 1)} = 0,811$$

Již první výsledek potvrdil mé výzkumné šetření, že těsnost vztahu mezi počáteční zkušeností s lyžováním a dosahující motorickou dovedností na konci lyžařského výcviku je možné hodnotit jako „*vyšoká závislost*“ (Tab. 22).

Důsledkem podobnosti konečných výsledků 0,811 a 0,963 z výzkumných šetření jsem očekávala i shodu, která se potvrdila na **84 %**.

Tabulka 24: Výsledný počet bodů získaný v předvýzkumu podle Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Číslo dítěte	Výsledný počet počátečních bodů	Pořadí podle počáteční dovednosti na lyžích	Výsledný počet závěrečných bodů	Pořadí podle závěrečné dovednosti na lyžích	<i>d</i>	<i>d</i> ²
1.	6,0	3,5	9,0	5,5	2,0	4
2.	5,0	9,5	7,0	13,5	4,0	16
3.	5,0	9,5	9,0	5,5	-4,0	16
4.	5,0	9,5	8,0	10,0	0,5	0,25
5.	7,0	1,5	10,0	2,0	0,5	0,25
6.	7,0	1,5	10,0	2,0	0,5	0,25
7.	5,0	9,5	9,0	5,5	-4,0	16
8.	5,0	9,5	8,0	10,0	0,5	0,25
9.	5,0	9,5	8,0	10,0	0,5	0,25
10.	5,0	9,5	8,0	10,0	0,5	0,25
11.	5,0	9,5	10,0	2,0	-7,5	56,25
12.	5,0	9,5	9,0	5,5	-4,0	16
13.	5,0	9,5	7,0	13,5	4,0	16
14.	6,0	3,5	8,0	10,0	6,5	42,25
15.	4,0	15,5	6,0	15,5	0,0	0
16.	3,0	17,0	5,0	17,0	0,0	0
17.	2,0	18,0	4,0	18,0	0,0	0
18.	4,0	15,5	6,0	15,5	0,0	0

Σ 184

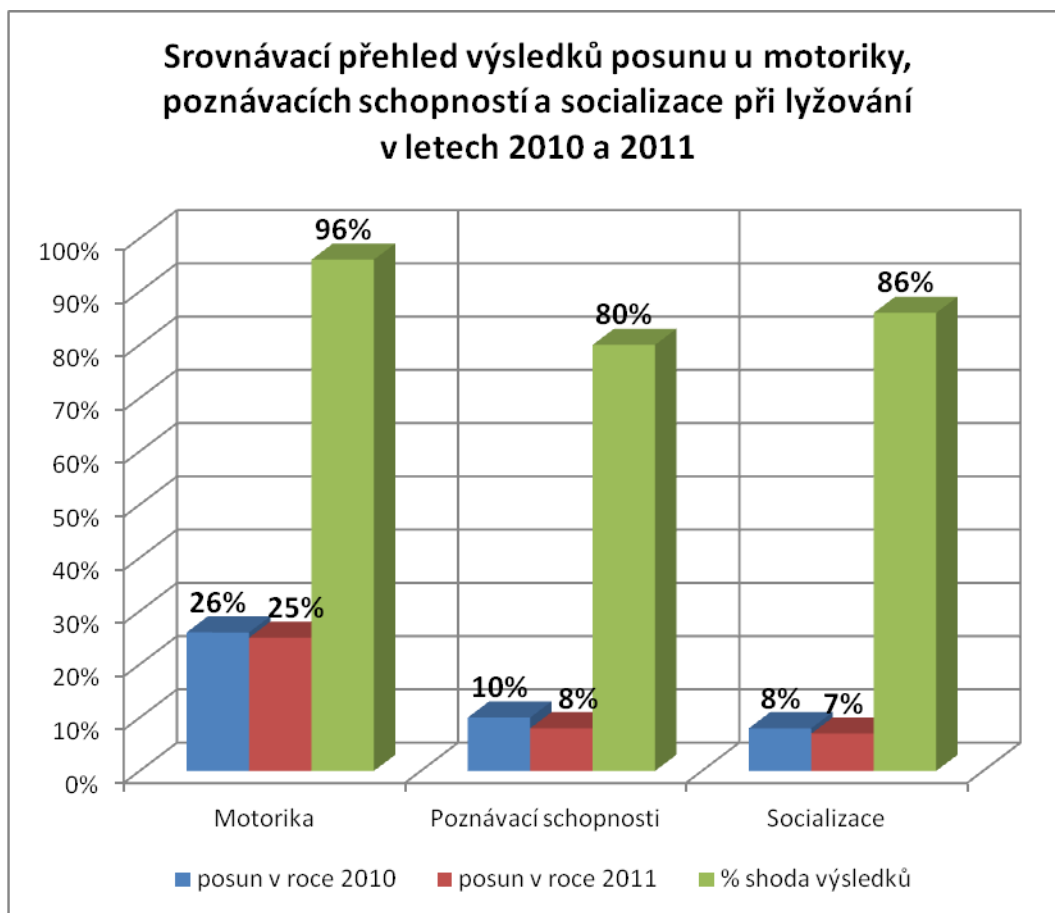
Ad Ú5: Už při plánované pilotáži mě zajímalo, nakolik může lyžařský výcvik ovlivňovat u předškolních dětí rozvoj životních kompetencí, především jeho psychickou a sociální stránku osobnosti dítěte. Za cíl jsem si dala pozorovat dětskou pozornost, soustředění, vůli a vytrvalost, paměť, orientaci v prostoru a čase, dodržování

pravidel, komunikaci s instruktorem, spolupráci v kolektivu, společenská pravidla a vědomí o nebezpečí. Při samotném šetření jsem postupně rušila některé pozorovací cíle, neboť jich bylo stanoveno mnoho.

Pro snadnější sledování a následné vyhodnocení jsem do hlavního výzkumu nakonec vybrala jen poznávací procesy dítěte (pozornost, soustředění, paměť a vnímání) a jeho socializaci (spolupráce v kolektivu a komunikace). Pro přehledné porovnání uvádím v grafu (Graf 18) pouze rozdílný posun ve smyslu zlepšení u všech tří oblastí s následnou % shodou výsledků.

K jednotlivým výsledkům jsem došla obdobně jako u ostatních součtem všech bodů, přepočítaných na procentuální zastoupení. Z psychické i interpersonální oblasti děti získaly poměrně vysoké bodové hodnocení. Bylo vidět, že činnost sama je baví, mají chuť poslouchat, soustředit se, učit se novým dovednostem a v paměti si odnesly spoustu zážitků, které dále aplikovaly a vyprávěly. Na začátku jsem vypožadovala 70% schopnosti, které se během lyžování ještě rozvíjely a vzrostly o 10 %. Ani komunikace a začlenění do kolektivu nedělaly dětem žádný problém. Předškolní období je obdobím vyhledávání společníků, u dětí se rozšiřuje slovní zásoba. Děti předškolního věku jsou bezprostřední při seznamování a pro společnou komunikaci. Navíc v kolektivu, který dítě dobře zná, a při krásné sezónní činnosti plné nevšedních zážitků. Na začátku byla míra poznávacích schopností u dětí předškolního věku na 70 % a absolvováním lyžařského kurzu vzrostla o dalších 8 % navíc.

Největší shody výsledků jsem docílila při pozorování úrovně pohybových dovedností na lyžích, která vyšplhala na **96 %**. Další výsledky též prokazují vysokou míru shodnosti, u poznávacích schopností je to **80 %** a u sociální oblasti **86 %**.

Graf 18: Srovnávací přehled výsledků posunu u motoriky, poznávacích schopností a socializace při lyžování v letech 2010 a 2011

Ad Ú6: Při hlavním šetření jsem zjistila, že v základním souboru je devět dětí, které absolvovaly lyžařský výcvik i v roce předešlém, kde jsem prováděla pilotáž. To mě vedlo k tomu, stanovit tento poslední úkol na sledování posunu úrovně lyžařských dovedností u jednotlivých dětí s ročním odstupem.

Tabulka 25: Přehlednost výsledků v posunu úrovně lyžařských dovedností u jednotlivých dětí s ročním odstupem

Číslo dítěte	Motorická úroveň na konci LV 2010 (v bodech)	V %	Motorická úroveň na konci LV 2011 (v bodech)	V %	Rozdíl v posunu
15.	6	60 %	8,5	85 %	25 %
19.	6	60 %	7	70 %	10 %
20.	8	80 %	10	100 %	20 %
21.	7	70 %	9,5	95 %	25 %
23.	9	90 %	9	90 %	0 %
24.	8	80 %	10	100 %	20 %
25.	8	80 %	9,5	95 %	15 %
26.	10	100 %	10	100 %	0 %
27.	8	80 %	9	90 %	10 %

U obou výzkumů jsem se zaměřila na konečný počet bodů, které děti dostaly za zvládnutí pohybových dovedností a samoobsluhu s lyžařskou výstrojí a výzbrojí. Výsledné body jsem převedla na procenta, abych zjistila úroveň lyžařských dovedností podle mých stanovených kritérií hodnocení. Ve školním roce 2010/11 se na maximální úroveň dostalo pouze jedno dítě s číslem **26**. Jejich průměrnou úroveň pohybové dovednosti na lyžích jsem spočítala na 75,5 %. O rok později děti dožrály ve svém vývoji i rozvoji učeným dovednostem. Na maximální 100% míru dosáhly již 3 děti. Celkový průměr skupiny také stoupl, a to o 15,5 %. Největšího posunu docílily dvě děti s čísly **15** a **21**, které se za rok dokázaly zlepšit ve svých lyžařských dovednostech o celých 25 %.

Diskuze

Hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku jsem nenašla v žádné publikaci ani výzkumu. Lyžařské školy úroveň stanovují podle předchozích zkušeností a při prokazování lyžařských dovedností určitým stupněm, podle kterého děti zařadí do výkonnostní skupiny od úplných začátečníků až po pokročilé. Naše mateřská škola v Liberci spolupracuje dlouhá léta s lyžařskými školami, kterým dává svou důvěru v učení dovednostem na lyžích svých dětí. Já se tímto výzkumem rozhodla provést pedagogickou diagnostiku. Posouzenou úroveň pohybových dovedností na lyžích jsem převedla na procenta, k jejímu přesnějšímu stanovení a viditelnému pokroku.

Do lyžařského výcviku bylo přihlášeno 24 % dětí z celkové kapacity MŠ. Téměř čtvrtinový zájem rodičů ukazuje na to, že je tato koordinační aktivita v předškolním zařízení stále vítána, přestože se rekreační lyžování stává finančně náročnějším sportem.

Lyžařská škola na počátku vyhodnotila dle výkonnostních stupňů 48 % pokročilých lyžařů a 52 % začátečníků. Skupinu lyžařů s určitou pokročilostí zastupovalo 37 % dětí staršího předškolního věku a dětí s OŠD ve věku od 5,6 do 6,8 let. Domnívám se, že tento výsledek vypovídá o tom, že pravidelně organizované výcviky na lyžích přispívají na úroveň lyžařských dovedností.

Vyhodnocení LŠ se téměř shoduje s výsledky výzkumu, kde vstupní diagnostikou vycházím z průměrné 47,8% úrovně lyžařských dovedností jednotlivců předškolního věku. Posouzená úroveň je vysoká. Po studiích odborné publikace souhlasím s názorem Tremla (2004) a dovoluji si odhadnout, že vliv na vyšší úroveň dovedností na lyžích u dětí z mateřské školy v Liberci by mohlo mít sociální prostředí (pravidelně opakující se lyžařské výcviky a podmínky, které liberecký kraj nabízí).

V závěru lyžařská škola vyhodnotila, že 85 % dětí zvládlo jízdu na vleku a sjíždění v různých podmínkách a pouhých 15 % zůstalo na stupni seznamování s lyžováním. Já opět vycházím z průměrných výsledků zvládnutých pohybových dovedností na lyžích u zúčastněné skupiny předškolních dětí, které ve finále dosáhly na úroveň 73,3 %. Svým posuzováním jsem mohla vyhodnotit i měřitelné změny ve výkonu, které ukázaly v průměru na jejich 25,5% rozvoj. Soudím, že i tento průměrně

měřitelný posun v lyžařských dovednostech, k ohledu na věkovou skupinu, je vysoký. Přiřazením se k názoru Dvořákové (2007) a Hájka (2001), že efektivitu motorického učení dovednostem ovlivňuje mnoho činitelů. Zde kladu důraz především na vnější faktory (vhodně zvolenou lyžařskou školu, metodiku nácviku, činnost instruktora, motivující pomůcky, vhodně zvolené prostředí), protože cílený lyžařský výcvik pod dohledem zkušených a školených instruktorů, které dodržují pedagogické zásady, správně volí základní lyžařské techniky k věku dítěte a přihlíží k faktorům ovlivňujícím lyžařskou výuku, je základem prvotního úspěchu. Stejnou škálovací technikou jsem posuzovala, zda ovlivňuje nácvik lyžařských dovedností ve skupině znajících se dětí i rozvoj poznávacích schopností a sociální stránky osobnosti dítěte. Hypotézy 1 a 5 byly postaveny na základě předvýzkumného šetření. Výzkum prokázal podobnost výsledků s pilotáží, míra poznávacích schopností se posunula v průměru o 8,15 % a sociální stránka osobnosti dítěte o 6,67 %. K předpokládanému rozvoji schopností a dovedností u obou oblastí došlo. Myslím si, že svým působením to částečně ovlivnily samotné instruktorky lyžařské školy. Výcvik probíhal poutavou, herní formou s dostatečnými pomůckami, instruktorky dodržovaly pedagogické zásady a k dětem přistupovaly vždy vlídně a trpělivě.

Hájek (2001) upozornil ve své publikaci na křivku učení, která slouží jako indikátor zvládnuté motorické dovednosti u učícího dítěte. Rozdílná úroveň mezi dětmi identického věku v řízeném procesu učení lyžařským dovednostem vyplynula i při mém výzkumu. Původně jsem nezvažovala zaměřit se na individuální vývoj, proto ani hypotéza v tomto směru není postavena. Domnívám si ale, že v daném výzkumu stojí za zmínku křivku učení znázornit. Chtěla bych ji využít jako ukazatel pedagogům i instruktorům, že každé dítě se může vyvíjet jiným tempem i postupem. Hypotézu 2 jsem nepostavila na srovnávání výkonu dětí stejného věku. Z odborné studie publikace Dvořákové (2007), vycházím spíše z průměrné úrovně dovedností jednotlivců identického věku. Hypotéza 2 vyplynula šetřením v pilotáží, kde došlo až k 16% rozdílu u průměrné úrovně dovedností na lyžích mezi věkovými kategoriemi, ale výzkumné výsledky s 1,9% rozdílem tuto hypotézu nepodporují.

Výkonnostní rozdíl na lyžích mezi pohlavím dětí předškolního věku mi v obou výzkumech vyšel nepatrný. O výkonnosti, která se v předškolním věku ještě neprojevuje pohlavní diferenciací, psala ve své publikaci Dvořáková (2007).

Popisovala ale také další výzkumy, kde předškolní dívky naopak vykázaly mírně lepší výsledky např. v koordinačně podmíněných dovednostech, zejména v rovnováze. Výsledky mého výzkumu se přibližují k tomuto stanovisku, dívky měly nepatrně lepší výsledky než chlapci. V hlavním výzkumu dosáhly na vyšší úroveň o 0,84 %, a v předešlém roce své lyžařské dovednosti převyšovaly nad chlapci o 2,22 %. Předpokládám, že k lepším výsledkům pro děvčata přispělo i hodnocení dovednosti v sebeobsluze, kterou se učí dříve před chlapci, jak zdůraznil Woolfson (2004). Na základě studie odborných literatur a průzkumu v pilotáži jsem postavila hypotézu č. 3, která se následně i potvrdila.

Studie publikace „Metody pedagogického výzkumu“ mě přivedly k myšlence, postavit hypotézu 4 na závislosti mezi počáteční a finální úrovní lyžařských dovedností. Pravidelné lyžařské výcviky, které mateřská škola pořádá, nabízí možnost dětem předškolního věku účast několikrát za sebou. Čím dříve dítě začne s lyžařskou přípravou, tím vícekrát má možnost se kurzu zúčastnit. Některé děti se během své docházky setkají s organizovaným výcvikem lyžování dvakrát nebo dokonce třikrát a tím i narůstá jejich výkonnostní úroveň. Pomocí ordinálního měření jsem výslednou hodnotou 0,962 došla k závěru, že čím mají děti předškolního věku na začátku vyšší úroveň pohybových dovedností na lyžích, tím ve finále dosahují i vyšší úrovně lyžařských dovedností.

Pro to, abych docílila v měření co největší reliabilitu, rozhodla jsem se hypotézou 6 ověřit, nakolik jsou výsledky výzkumu shodné s pilotáží. Stanovila jsem si kontrolní úkoly totožné s výzkumnými, které jsem vzájemně porovnávala v procentech. Ve finálním hodnocení se mi projevila 79,6% shodnost všech výsledků mezi oběma měřeními.

ZÁVĚR

Na základě experimentálního měření úrovně pohybových dovedností na lyžích bylo u 27 dětí z mateřské školy „Sídliště“ v Liberci vlivem organizovaného lyžařského výcviku metodou pozorování a hodnocení technikou „rating“ zjištěno:

1. Úroveň lyžařských dovedností dosáhla u kontrolovaného výběru (3–7 let) na začátku lyžařského výcviku 47,8 % a na jeho konci 73,3 % (Graf 1). Danou lyžařskou výukou došlo u celého kolektivu předškolních dětí k pokroku úrovně pohybových dovedností na lyžích v průměru o 25,5 % a to během jednoho organizovaného kurzu. Toto zjištění potvrdilo hypotézu č. 1.

2. Nácvik lyžařských dovedností, organizovanou formou, posunul pohybovou úroveň v jednotlivých věkových kategoriích: o 25 % u dětí mladšího předškolního věku (3,5–4,3 let), o 26,3 % u dětí středního předškolního věku (4,5–5,4 let), o 24,4 % u dětí staršího předškolního věku (5,6–6,4 let), o 26 % u dětí předškolního věku s OŠD (6,5–6,8 let). Maximální rozdíl v měřitelné změně úrovně pohybových dovedností na lyžích mezi jednotlivými věkovými kategoriemi činí 1,9 % (Graf 10). Tento výsledek nepotvrdil hypotézu č. 2.

3. Úroveň lyžařských dovedností je mezi pohlavím dětí předškolního věku minimálně rozdílná. Na začátku lyžařského výcviku byl mezi chlapci a dívkami naměřen 0,15% rozdíl a ve finále dosáhl na 0,99 % (Graf 11). Celkově dívky vykázaly lepší výsledky o 0,84 % v dovednostní úrovni na lyžích. Toto zjištění potvrdilo hypotézu č. 3.

4. Korelační koeficient hodnocení závislosti mezi počáteční a závěrečnou úrovní pohybových dovedností na lyžích nabyl hodnoty 0,962 (Tab. 21). Stanovený pátý stupeň odpovídá velmi vysoké závislosti (Tab. 22). To znamená, že čím větší jsou na začátku zkušenosti dítěte předškolního věku s lyžováním, tím ve finále dosahuje vyšší pohybové úrovně v dovednosti na lyžích. Na základě tohoto výpočtu hodnoty korelačního koeficientu byla nulová hypotéza, která vztah mezi počáteční a závěrečnou úrovní pohybových dovedností na lyžích nepředpokládá, zamítnuta, a přijata alternativní hypotéza. Výsledek podporuje hypotézu č. 4.

5. Nácvikem lyžařských dovedností se kromě motoriky rozvíjely i poznávací schopnosti a sociální stránka osobnosti dítěte. Výuka i ve známé skupině předškolních

děti ovlivnila rozvoj poznávacích schopností v průměru o 8,15 % (Graf 12) a interpersonální stránku osobnosti dítěte o 6,67 % (Graf 13). Toto zjištění stvrdilo hypotézu č. 5.

6. Z výzkumu a pilotáže se shodnost výsledků v hodnocení úrovně lyžařských dovedností u předškolních dětí rovná 91 % (Graf 15). U jednotlivých věkových kategorií se oba výsledky shodují na 82,8 % (Graf 16). U chlapců a dívek vyšla 94,8% shoda v měření úrovně lyžařských dovedností, ale v rozdílnosti mezi pohlavím se prokázala jen na 37,8 % (Graf 17). Korelační koeficient též potvrdil shodnost obou výpočtů a to na 84 %. Rozvoj motoriky, poznávacích schopností i socializace prokázal vysokou míru shodnosti výsledků z pilotáže i výzkumu až na 87,3 % (Graf 18). Celkový průměr všech výsledků projevuje 79,6% (= 80%) shodu, s kterou můžeme přijmout i hypotézu č. 6.

Cílem praktické části bylo zjistit, jak a do jaké míry ovlivňuje (organizovaný) lyžařský výcvik úroveň všeobecných a speciálních lyžařských dovedností u dětí předškolního věku z MŠ Sídliště v Liberci. Organizovaný kurz 2× potvrdil, že ovlivňuje úroveň pohybových dovedností na lyžích a posunul ji u základního souboru v roce 2011 průměrně o 25,5 % a v roce 2010 o 26,05 %. Lyžařský výcvik s mateřskou školou absolvovalo 66,5 % dětí ze zúčastněné skupiny úplně poprvé, ale z toho bylo jen 52 % začátečníků. Závěrem vyplývá, že u 14,5 % dětí prvotní úroveň lyžařských dovedností ovlivnily rodiče, ale u ostatních členů kolektivu (52 %) na danou úroveň zapůsobilo až prostředí školy.

Pro zjištění druhé části praktického cíle, jaký vliv má nácvik lyžařských dovedností na poznávací a sociální stránku osobnosti dítěte bylo nutné shledat rozdíl mezi vstupní a finální diagnostikou. Ta potvrdila, že výuka lyžařským dovednostem napomáhá k 8,15% rozvoji poznávacích procesů a 6,67% vývoji sociální stránky dítěte.

Protože byly v celém výzkumu shledány takové výsledky, ve kterých se prokázalo, že organizovaný lyžařský výcvik pod dohledem mateřské školy prokazatelně rozvíjí úroveň všeobecných i speciálních lyžařských dovedností dětí předškolního věku, navrhuji tato optimální řešení:

- nadále podporovat zájem rodičů a organizovat lyžařské výcviky ve spolupráci s lyžařskou školou za účelem zdravotního, výchovného i výcvikového cíle,

- začleňovat všechny věkové kategorie předškolního věku do všeobecné lyžařské přípravy za pomoci her, pokud samotný nácvik lyžařským dovednostem bude odpovídat zákonitostem motorického učení a respektovat osobitý vývoj organismu dítěte.

SEZNAM LITERATURY

1. BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008. 212 s. ISBN 978-80-251-1829-0.
2. BOROVIČKA, B. a kol. *Cvičíme s malými dětmi: Náměty pro rozvoj pohybových dovedností dětí od 3 do 8 let*. Vydání 1. Praha: Portál, 1998. 128 s. ISBN 80-7178-223-8.
3. ČELIKOVSKÝ, S. a kol. *Antropomotorika*. 3. upravené vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 288 s. ISBN 80-04-23248-5.
4. DVOŘÁKOVÁ, H. *Tělesná výchova v rámcovém programu: Základní motorika*. Praha: UK Pedf, 2001. 27 s. ISBN 80-7290-067-6.
5. DVOŘÁKOVÁ, H. *Didaktika tělesné výchovy nejmenších dětí*. Praha: UK Pedf, 2007. 123 s. ISBN 978-80-7290-298-9.
6. DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. Velké Bílovice: TeMi CZ, 2009. 124 s. ISBN 978-80-87156-26-1.
7. DYGRÍN, J. a kol. *Lyžování*. Liberec: Technická univerzita v Liberci fakulta pedagogická, 2005. 102 s. ISBN 80-7372-018-3.
8. ETTLEROVÁ, S., a kol. *Harmonizace rodiny a zaměstnání - současné možnosti a jejich reflexe u mladé rodičovské generace: Postoje a zkušenosti s harmonizací rodiny a zaměstnání rodičů dětí předškolního a mladšího školního věku*. Praha: VÚPSV, 2006. 106 s.
9. GILLERNOVÁ, I. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Vydání 1. Praha: Fortuna, 2000. 80 s. ISBN 80-7168-683-2.
10. GNAD, T. a kol. *Základy teorie lyžování a snowboardingu*. 1. Vydání. Praha: Karolinum, 2008. 239 s. ISBN 978-80-246-1587-5.
11. HÁJEK, J. *Antropomotorika*. Praha: UK Pedf, 2001. 96 s. ISBN 80-7290-063-3.
12. HOWE, M.; GRIFFEY, H. (ADAMOVÁ, M.) *Dejte svému dítěti lepší start do života: Jak povzbudit u dětí chuť k poznávání a učení*. Praha: Praktik, 1997. 160 s. ISBN 80-902286-0-7.
13. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
14. JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. 288 s. ISBN 978-80-247-2284-9.
15. KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.
16. KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2005. 184 s. ISBN 80-247-0852-3.
17. KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 160 s. ISBN 978-80-7367-359-8.

18. MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita; Brno: Paido, 2005. 136 s. ISBN 80-210-3802-0 (Masarykova univerzita); ISBN 80-7315-102-2 (Paido).
19. MĚKOTA, K., BLAHUŠ, P. *Motorické testy v tělesné výchově*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1983. 336 s. ISBN 86-70-111/1.
20. *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV : Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 48 s.
21. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.
22. SMOLÍKOVÁ, K. a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.
23. SVOBODOVÁ, E. a kol. *Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 168 s. ISBN 978-80-7367-774-9.
24. ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě v předškolním období*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2004. 76 s. ISBN 80-204-1187-9.
25. TREML, J. *Lyžování dětí*. První vydání. Praha: Grada, 2004. 108 s. ISBN 80-247-0682-2.
26. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. : Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
27. VODIČKOVÁ, S., PŘÍBRAMSKÝ, M. *Česká škola lyžování: sjíždění a zatáčení na lyžích dětí a mládeže*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci fakulta pedagogická, 2005. 152 s. ISBN 80-7083-914-7.
28. VOLFOVÁ, H., KOLOVSKÁ, I. *Předškoláci v pohybu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2008. 120 s. ISBN 978-80-247-2317-4.
29. WOOLFSON, R.C. *Bystřé dítě: předškolák*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro posouzení úrovně pohybové dovednosti a koordinace na lyžích (RVP – Metodika, 2007)

Tabulka 2: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro posouzení úrovně dovednosti v sebeobsluze v manipulaci s lyžařskou výstrojí a výzbrojí (RVP – Metodika, 2007)

Tabulka 3: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro hodnocení poznávacích schopností (pozornost, soustředění, vnímání a paměť) u dítěte předškolního věku (RVP – Metodika, 2007)

Tabulka 4: Kritéria hodnocení: Numerická škála pro hodnocení socializace (dorozumívacích schopností s dospělým a zařazení do skupiny dětí) u dítěte předškolního věku (RVP – Metodika, 2007)

Tabulka 5: První družstvo na začátku: 8 pokročilých lyžařů (29 %)

Tabulka 6: Druhé družstvo na začátku: 5 mírně pokročilých lyžařů (19,5 %)

Tabulka 7: Třetí družstvo na začátku: 7 začátečníků (26 %)

Tabulka 8: Čtvrté družstvo na začátku: 7 začátečníků (25,5 %)

Tabulka 9: První družstvo na konci: 10 pokročilých lyžařů (37 %)

Tabulka 10: Druhé družstvo na konci: 8 mírně pokročilých lyžařů (29,5 %)

Tabulka 11: Třetí družstvo na konci: 5 pokročilejších začátečníků (18,5 %)

Tabulka 12: Čtvrté družstvo na konci: 4 začátečníci (15 %)

Tabulka 13: Počáteční hodnocení úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí mladšího předškolního věku (3,5-4,3 roků)

Tabulka 14: Závěrečné hodnocení úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí mladšího předškolního věku (3,5-4,3 roků)

Tabulka 15: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí středního předškolního věku (4,5-5,4 roků)

Tabulka 16: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí středního předškolního věku (4,5-5,4 roků)

Tabulka 17: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku (5,6-6,4 roků)

Tabulka 18: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku (5,6-6,4 roků)

Tabulka 19: Počáteční hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky (6,5–6,8 roků)

Tabulka 20: Závěrečné hodnocení úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky (6,5-6,8 roků)

Tabulka 21: Výsledné počty bodů podle Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Tabulka 22: Přibližná interpretace hodnot korelačního koeficientu (Chrásky, 2007, s. 105)

Tabulka 23: Celkový přehled úrovně pohybových dovedností na lyžích a jejich posunu v jednotlivých věkových kategoriích předškolního období z pilotáže

Tabulka 24: Výsledný počet bodů získaný v předvýzkumu podle Spearmanova koeficientu pořadové korelace

Tabulka 25: Přehlednost výsledků v posunu úrovně lyžařských dovedností u jednotlivých dětí s ročním odstupem

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Přehled počáteční a závěrečné úrovně motorické dovednosti na lyžích u předškolních dětí

Graf 2: Křivka učení – největší a nejmenší individuální pokrok dítěte mladšího předškolního věku

Graf 3: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí mladšího předškolního věku

Graf 4: Křivka učení – největší a nejmenší individuální pokrok dítěte středního předškolního věku

Graf 5: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybové dovednosti na lyžích u dětí středního předškolního věku

Graf 6: Křivka učení – největší a nejmenší individuální pokrok dítěte staršího předškolního věku

Graf 7: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí staršího předškolního věku

Graf 8: Křivka učení – největší a nejmenší individuální pokrok dítěte předškolního věku s OŠD

Graf 9: Průměrný přehled počáteční a závěrečné úrovně pohybových dovedností na lyžích u dětí předškolního věku s odkladem školní docházky

Graf 10: Celkový přehled úrovní pohybových dovedností na lyžích podle výběrových souborů (3,5–6,8 let)

Graf 11: Počáteční a závěrečná úroveň pohybových dovedností na lyžích u chlapců a dívek

Graf 12: Počáteční a závěrečné měření poznávacích schopností z psychické oblasti u základního souboru předškolních dětí

Graf 13: Počáteční a závěrečné měření socializace z interpersonální oblasti u základního souboru předškolních dětí

Graf 14: Přehled rozvoje motoriky, poznávacích schopností a socializace u základního souboru (3,5–6,8 let) při lyžařském výcviku

Graf 15: Srovnávací přehled výsledků úrovně lyžařských dovedností dětí v letech 2010 a 2011

Graf 16: Srovnávací přehled výsledků posunu úrovně lyžařských dovedností podle věkových kategorií v letech 2010 a 2011

Graf 17: Srovnávací přehled výsledků úrovně lyžařských dovedností mezi pohlavím dětí v letech 2010 a 2011

Graf 18: Srovnávací přehled výsledků posunu u motoriky, poznávacích schopností a socializace při lyžování v letech 2010 a 2011

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 Hodnocení úrovně lyžařských dovedností mezi pohlavím dětí předškolního věku

PŘÍLOHA 2 Hodnocení míry poznávacích schopností a sociální stránky osobnosti dítěte předškolního věku v hlavním výzkumu

PŘÍLOHA 1 *Hodnocení úrovně lyžařských dovedností mezi pohlavím dětí předškolního věku*

Číslo dítěte	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	
Počáteční úroveň lyžařských dovedností u chlapců			3	2,5	2	2,5			2,5				2,5				7,5	5	6			5,5	5,5	8	7	7,5		67b. = 47,85 %
Počáteční úroveň lyžařských dovedností u dívek	4	3					2	3		5,5	5	3		4,5	6,5	4,5				8	7						6,5	62,5b. = 48 %
Závěrečná úroveň lyžařských dovedností u chlapců			5	4,5	4	6			6				4,5				9,5	7	8			9	9	10	9,5	10		102b. = 72,85 %
Závěrečná úroveň lyžařských dovedností u dívek	6,5	6					4,5	6,5		7,5	7,5	5		7,5	8,5	8				10	9,5						9	96b. = 73,84 %

PŘÍLOHA 2 *Hodnocení míry poznávacích schopností a soiciální stránky osobnosti dítěte předškolního věku v hlavním výzkumu*

Číslo dítěte	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	
Počáteční míra poznávacích procesů	2	3	3	4	2	3	2	2	2	4	4	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	92b. = 68,14 %
Závěrečná míra poznávacích procesů	3	3	3	4	3	4	3	2	3	4	4	3	3	4	4	4	4	4	4	5	4	4	5	5	4	5	5	103b. = 76,29 %
Počáteční míra socializace	1	3	3	4	2	4	3	3	3	4	4	3	4	4	5	4	5	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	105b. = 77,77 %
Závěrečná míra socializace	2	4	4	4	3	4	3	3	4	4	4	4	4	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	114b. = 84,44 %